

VÄLIS- EESTI

N° 4 ALMANAK 1935

Moodsa mööbliga

tutvuda võite alati meil
ilma vähemagi ostmise
— kohustusega. —

A-S. A. M. LUTHER

Vana Posti t. 9. — Telefon 446-16.

A-S. VENNAD KIMBERG

TRAADI- JA NAELAVABRIK

TALLINN

Telef. 448-17 ja 304-34

Latinaelad, papi-, pleki-, vormi-, side-,
saapanaelad ja kõiks. erinaelad, obadused.

Traat: haljas, põletatud, tsingitud, vaseta-
— tud, vedrutraat, vasktraat, okastraat. —

Kabjanaelad. Hobuserauad.

Igasugused **needid** rauast, alumiiniumist ja
vasest.

VÄLIS-EESTI

A L M A N A K

Tallinn

IV

19. august, 1935. a.

EESTI RAAMATU 400 AASTAT.

Raamatu-aastal kultuurilist abi väliseestlasele.

Raamatu-aasta puhul W.-E. Almanakile kirjutanud A. Kivikas.

Eesti rahval oma senise lühikese ise-
seisvuse ajajärgul on olnud põhjust
mõnigi kord varemalt pidada juubeleid.
Neid on peetud suuremaid ja vähemaid
ja pahatihtigi on nendega liialdatud.

Tänavu septembris aga seisame hoo-
pis isesuguse juubeli ees, mis oma täht-
suselt ja ulatuselt ületab kõik senised
juubelid. See on suurjuubel selle sõna
kõige otsemas mõttes. Nimelt jõuab
auväärseks ikka üks meie kultuuri tõ-
husamaid alussambaid — eesti raamat.
Tänavu septembris saab täis 400 aastat
sellest, kui ilmus trükist esimene eesti-
keelne raamat. See oli Vanradt-Kõlli
katekismus. Nimetatud raamat peale
trükkimist ei levinud küll rahva hulka,
vaid hävitati enne seda mõnesuguseil
põhjusil tollaegsete kirikuvõimude
poolt, kuid sellegipärast on see küllal-
daseks põhjuseks eesti raamatu suur-
juubeli pühitsemiseks. Oma ealt on
nõnda siis raamat kõige vanem meie
kultuurielu avaldustest. Võime uhkus-
tada sellega isegi oma kõige lähemate
naabrite ees, kes veel mitte ei või pü-
hitseda oma raamatu 400 aasta juu-
belit. Meie raamat on vanem kui Soo-
me, Läti, Leedu ja Preisi oma!

Meie kultuuri on peetud nooremaks
kui mõnegi naabri oma. Nüüd aga või-
me tõendada hoopis vastupidist — meie
oleme juba vana kultuurirahvas. Et
aga meie kultuur ei ole võinud jõuda
nõnda kaugele ja õitsvale järjele, kui
mõnegi suurrahva oma, sõltub küll
muust, kui eesti rahva kultuuritahte
puudusest. Seks on kaasa mõjunud ras-
ked olud, milles me rahvas võõra surve
all on pidanud ägama, mis ei ole lask-
nud teda oma kultuuri kõigekülgselt
arendada. Eesti rahvas on kultuuritah-
teline rahvas, on suur ja visa oma vai-
mult, seda tõendab käesolev eesti raa-
matu 400 aasta juubel.

Õieti ongi olnud kultuur see, mis
meie rahva alal on hoidnud, hoolimata
kõigist väliseist survetest ja rasketest
aegadest. Mis kõik ei ole meie välised
ja sisemised vaenlased ette võtnud seks,
et meie rahvast hävitada, teda kaotada,
teda teise rahva hulka ära sulatada,
teda ümber rahvustada! Ometi ei ole
kõik need püüdmised vilja kannud,
eesti rahvas on hoidnud enda alal ning
on võidelnud endale kätte lõpuks ka ise-
seisvuse, loonud oma riigi, millest alles
hiljuti ei võidud unistadagi. Ja kõik

sesta peamiselt ikkagi ainult selle tõttu, et ta on olnud kulturihahteline rahvas, on hinnanud haridust, vaimuvalgust, mille põhiallikaks on raamat.

Vabal eestlasel kodumaal on nõnda siis mitmekordne põhjus pühitseda oma parima abimehe — raamatu suurjuubelit. Kuid seda ei ole mitte üksnes eestlasel kodumaal, vaid sama suur põhjus selle juubeli pühitsemiseks on ka eestlasel välismaal, väliseestlasel.

Teame, miks paljud eestlased omal ajal endil kodumaa tolmu jalgadelt maha raputasid ja välismaile rändasid. Võõra surve all ägava kodumaa olud olid viletsad, ähvardasid surmata iga ärksama rahvapoja nii vaimliselt kui majanduslikult. Need rahvapojad läksid siis võõrsilt otsima vabamaid ja lahedamaid olusid. Kõik teavad, et seda ei tehtud mitte ainult kergemeelsuse tuhinas, vaid seks sundisid karmid ja väljakannatamatud olud, mis valitsesid kodumaal.

Paljud rahvapojad, kes leidsid omale uue kodu võõrsil, kadusid jäljetult võõra rahva hulka, unustades oma kodumaa ja emakeele. Paljud väljarändajaist aga säilitasid kõigest hoolimata oma keele, armastuse kodumaa vastu, jäid eestlasteks ka võõra rahva hulgas.

On selge, et kerge on sellel inimesel kaduda võõra rahva hulka, kel ei ole oma rahvuslikku iseteadvust, rahvuslikku eneseuhkust. Paljudel võõrsile läinud eestlastel on iseteadvuse puudus, mispärast nad salgasid hõlpsasti oma rahvuse.

Rahvuslik iseteadvus käib kaasas ikka haridusega, sest mida haritum ja arenenum inimene, seda enam on temas ka rahvuslikku eneseuhkust. Ka hari-

matul inimesel võib olla oma rahvuslik enesetunne, kuid alles hariduse tõttu inimene saab teadlikuks oma rahvuslikus enesetundes, tõeliseks oma rahva liikmeks, kes enam nii kergesti ei sula ühte võõra rahvusega, ei kao võõra suurrahva massi jäädavalt.

Et need paljud rahvapojad, kes on rännanud oma kodumaalt välismaile ega ole kadunud võõra rahvuse hulka, ei ole saanud venelasteks, ameeriklasteks, inglasteks ega sakslasteks — selle eest võlgname tänu jällegi raamatule, millest on ammutatud pidet ja tuge oma rahvuslikule iseseisvusele. Seepärast on ka rahvuslikult teadlikul väliseestlasel suur põhjus ühes kodumaalastega kaasa pühitseda meie raamatu 400 aasta suurjuubelit.

Üheks raamatu-aasta mitte just tähtsusetuks ja kõrvaliseks ülesandeks peakski saama muu hulgas ka kultuurilise abi pakkumise võimaluste loomine võimalikult kõigile kodumaast eemal elavaile eestlasile. Kõige tõhusam abinõu nende võimaluste loomiseks ja hankimiseks on eestkätt ikkagi väliseestlaste eneste laialdaste organisatsioonide tööle rakendamine vastavas sihis. Igas väliseestlaste kohapealses organisatsioonis saagu vääramatuks ja kõige mõõdapääsmatuks ülesandeks võimalikult täielikkude eestikeelsete raamatukogude hankimine. See oleks kindlaim vundament kultuurilise abi pakkumise edaspidises ehitises väliseestlasile, peamiselt aga väliseesti noorusele kodumaalt. Küllap kodumaalt juba leitakse vastavaid toetusvõimalusi, kui aga väliseestlaste organisatsioonid ise selle saamiseks soovi avaldavad ja asja vastu huvi ilmutavad!

New Yorgi Eesti Haridusseltsi näitlejad „Hurra poiss'is“.

Istuvad vasakult: pr. Lemberg, B. Nurmsen, prl. H. Voika, F. Nurmsen ja L. Veillon (VIII). Seisavad: L. Pranspõll, A. Lell ja H. Nurmsen.

Eesti näitemäng New Yorgis.

Eesti näitemängu suur osa New Yorgi eestlaste seltskondlikus elus. — Eesti draamakunsti arengu kolmkümmend aastat. — Eesti näitekirjanikud New Yorgi laval. — Eesti näidend Välis-Eesti rahvustunde ergutajana.

Andres Pranspõll.

Kui tahame saada selget pilti New Yorgi seltsielust ja nendest teguritest, mis seda elu on viinud edasi, siis peame tahes või tahtmata pöörama Eesti näitemägu poole, millel siin kaaluv tähtsus. Selles asjas seisab vist New York kõigi välis-eesti organisatsioonide eesotsas nii oma tegevuse kogusuuruse kui ka selle intensiivsusega.

Eesti näitemängud New Yorgis on olnud alati pidude suurimaks tuluallikaks ja paremad näidendid on igakord rekordilise arvu publikut välja toonud. Mängijatena osa võtnud näitemängudest on, võib olla, pool, kui mitte rohkem, kogu tegevatest liikmetest ja üksikutel näitlejatel on üle paarikümne aastane lavategevus seljataga. Suur hulk tööd on ära tehtud, mis

sesta imponeerivam, kui arvesse võtta, et sinne maailmalinna eesti pere kaugel üksiteisest lahus elab ja et seltsimajja tulek paljudele liikmetele tähendab tunnipikkust ja ka pikemat teekonda maaalusel raudteel, kõrgeteel või trammidel.

Pikk on nende näitemängude nimestik, mis on lavastust leidnud New Yorgis. Umbkaudu võiks öelda, on kõiki paremaid Eesti näidendeid mängitud ka New Yorgis. Kui lugeda hooajaks seitse kuud ja võtta üks näitemäng kuus, siis saame kahekümne aasta kohta sada ja nelikümmend lavastust, missugune arv tegelikult arvust kahtlemata väiksem on.

On oma kolmkümmend aastat tagasi, kui kanti ette „Muruede tütar“, siis kui

Julius Sarei oma seltsitegevust algas. „Kui onu hullumajas käis“ mängiti New Yorgi Eesti Sotsialistliku Seltsi poolt kahekümne seitsme aasta eest, kus August Pierce juba tolajal mängis kaasa peaosas. Gorki „Põhjas“ mängiti 1909. aastal samuti sotsialistide poolt, mis hästi õnnestus ja pidu tõi „Uuele Ilmale“ 300 dollarit puhast. Rohkem kui kakskümmend aastat on sellest ajast, kui mängiti „Seitsmes käsk“.

New Yorgi Eesti seltsil oli tema kahekümneaastasel eluajal kindlaks korralduseks mängida kolm-neli suuremat draamat aastast. Juba suvekuudel tehti pühapäeviti metsas rohelises eelproove, kus maa sisse torgatud puokstega lava ja ruumide sisseasetet märgiti. New Yorgi Eesti Sotsialistlik Selts ja sellega sugulane Ameerika Eesti Kirjastusühisus nädalalehe „Uue Ilmaga“ korraldasid sama tihti ja tihedamini näitemänguõhtuid, et lehte veepeal hoida. Nii see kestis kuni 1917. aastani, kus nimetatud koondised kommunistidele üle läksid, kes Eesti rahvuslikust kunstist enam ei hoolinud ja peategevuse sihtisid Venemaa propagandale, selle maa ülistamisele ja Eesti mahategemisele.

Eesti selts lõhuti kommunistide poolt ja varandused võeti üle — hea organiseerimise teel oskasid nad soetada omale seltsis enamuse. Selle järele ei olnudki rahvuslikku organisatsiooni New Yorgis, ega edenenu näitemäng, kuni 1919. aastani, kus loodi rahvuslik Ameerika-Eesti Liit ja kuukiri „Estonia“, mis lühema kui aasta aja järele hingusele läks. Ameerika-Eesti Liit tegi omajagu rahvuslikku kihutustööd, korraldas esimest korda New Yorgis Vabariigi aastapäeva ja võttis osa rahvaste pidust „Americas making“ kolmekümnele jandal tänaval Regents Armory saalis, kuid näitemängudega ei esinetud.

„Edu“ seltsi loomisega 1922. aastal sai näitemäng uut elu ja hoogu. Eriti tegevusrikkad ja viljakad olid esimesed aastad esimehe Pierce'i ametiajal, kus seltsi liikmete arv tõusis kahele sajale. See viljakas tegevus kestis vahelduva eduga kuni 1930. aastani, kus selts ühes sportlaste ja kahepeal „Edust“ välja võrsunud muusika-klubi üheks haridusseltsiks kokku sulasid, mis kohe energilist tegevust algas.

„Edu“ seltsi peod ta algaastail olid väga sagedad. Näitemänge valmistati ette vahet kahe trupi poolt ühel ajal, kuna ühed mängijad küllalt sagedasti mängida ei suutnud. Pidasid peeti pea iga nädal 86. tänaval omas saalis, lühemate, ühejärguliste näidenditega esineti üle nädala. Lavastust leidsid peaaegu kõik Lutsu tööd, samuti mängiti suurem jagu Kitzbergi draamadest „Kauka Jumal“, „Neetud talu“, Koidula „Säärane mulk“. Kolmel korral mängiti „Jüri Rummu“ täie saali ees.

Siis olid Ameerikas head ajad ja eestlastel, kellest paljud ehitustöölised, oli hea teenistus. See kõik andis ennast tunda ka seltsi sissetulekutes.

Meelde tuleb koosolek Mozart Hallis, kui leiti tarvilik olevat ümber kolida suuremasse ruumi, sest et vanad ruumid kitsaks kippusid jääma. Koos oli kolmekümne inimese ümber. Kassapidaja Wickström teatas, et kolimiseks ja uute ruumide käsirahaks on tarvis raha, mida kassas vähe. Peale selle oli vaja uue korteri jaoks sisseasetet muretseda. Uue saali tüür oli 110 doll. kuus endise 35 doll. asemel. Mis teha?

Olin tol korral koosoleku juhataja ja tegin märkuse, et ega muidu ei saa kui et iga mees katsugu järele, kui palju tal taskus on, ja pangu lauale. Siis hakkasid kümne- ja kahekümne-dollarilised lendama ja vähema kui kümne minuti jooksul oli \$ 240 käes ning rahaküsimus lahendatud. Tööolud lubasid seda siis. Praegusel ajal niisugust asja ei suuda ette kujutada.

Haridusseltsiga algas intensiivne lava-tegevus, mis hästi sammu pidas eesti draamaga kodumaal. Sai kombeks tähele panna, mida mängiti suure menuga Eestis ja siis püüti pakkuda sedasama ka New Yorgis. Üksteise järgi tulid lavastusele Kitzbergi ja Raudsepa tööd, paremad tõlketööd nii uue- mast kui ka vanemast ajast. Üksteisele järgnesid „Hurra poisid“, „Pisuhänd“, „Mikumärdi“ ja „Vedelvorst“.

Mängitakse New Yorgis harilikult sama mängu üks kord. Ainult harukordadel on korratud sama mängu varsti peale esieten- dust. Nii mängiti „Neetud talu“, „Mikumärdi“, „Kauka Jumal“ j. t. kaks korda. See on tingitud piiratud publiku arvust, keda selleks küllalt ei jätku, et võiks mängida mitu korda järgimööda. 1930. aasta Ühendriikide rahvalugemise andmete järele elab New Yorgi linnas 1560 Eestis sündinud eestlast. See arv võib natuke väiksem olla õigest arvust, kuna ametnikud igakord ei taha Eesti nime üles kirjutada, siis kui see neile võõras on, kuid ta ei ole palju väiksem. Kui seda rahvalugemise arvu aluseks võtta ja selle suuruse järele sinset seltsi tegevust mõõta, siis peab kindlasti tunnistama, et New Yorgi eestlased väga elavalt võtavad osa seltsi tegevusest.

Nagu tähendatud, on suur nende tegelaste arv, kes näitemängude lavastustest osa on võtnud, ja ei ole võimalik kõiki viimase paarikümne aasta tegelasi nimetada. Siiski ei või vaikides mööuda nendest, kellel kauaste aastate lavategevus selja taga.

Näitetegevuses esikohal on praegune Haridusseltsi esimees August Pierce abikaasaga, kelle lavategevuse aeg ligi kolmekümne aastani ulatab. Pierce'id on mänginud vahelduvalt 1907. aastast saadik. Pier-

ce oli suureks jõuks „Uue Ilma“ pidudel, töötas agarasti „Edu“ seltsis ja mängib praegu Haridusseltsis. Ta on esitanud väga mitmekesiseid tüüpe, niihästi Eesti talume- hi kui ka härrasmehi. Pr. Pierce on peene- tundeline näitleja, kellel on hästi õnnestu- nud sügavad hingelised osad.

Liisa Pranspilli lavategevus New Yorgis algas 1912. aastal, kus ta Ameerika- kasse tuli ja kohe laval esinema hakkas. Ta on selle aja jooksul kaasa mänginud New Yorgi Eesti Seltsi pidudel, Ameerika Eesti Kirjastusühisuses, sotsialistliku seltsi, „Edu“ seltsi lavastustes ja mängib hea eduga Haridusseltsi pidudel. Ta on samuti esinenud väga mitmekesistes osades ja on jõuliselt kujutanud talutare tüüpe.

„Edu“ selts tõi esile terve rea hiljem Ameerikasse rännanud näitetegelasi, kellest eriti silmapaistvad on A. Ibrus, Pre- met, R. Vaino, J. Madisson, J. Kur- ro, Asta Tõnisson ja Ed. Riisman oma Ameerikas viibimise ajal. A. Ibrus oli hea näitleja, kelle mäng alati vangistas ja kaasa kiskus, keda suure huviga oodati. Sõitis Eestisse tagasi. Premetil on suured teened nii mängus kui ka teiste mängijate grimmeerimisel. Asta Tõnissonil olid suured teened seltsi organiseerimisel. Ta oskas head meeoleolu sünnitada ja ühiselt tööle panna. J. Madisson töötab edasi Haridus- seltsis näitlejana, näitejuhina ja juhatuse liikmena. Piiratud ajal, mil Ed. Riisman New Yorgis viibis, korraldas ta peod, män- gis ise kaasa ja kirjutas oma algupäraseid ettekandeid.

See, mida räägitud „Edu“ seltsist, on oma- jagu tõi ka Haridusseltsi kohta. Ka siia tekkis koguke uusi noori jõude, kes hästi kokku leppisid ja hoogsalt mängisid. Nende hulgas oli vanem seltsitegelane J. Preast, kes vahepeal hulga aega New Yorgist ära olnud, tagasi tulles aga siin rohkelt elu ja elevust sünnitas seltsi tegevuses. Tähtsal kohal seisid Haridusseltsi algaastail ven- nad Nurm senid — Hardy, Felix ja Ben- no, kellest Hardy harilikult mängu juha- tas ja vilunud deklameerijana esines.

Pr. Tobias andis korralikku õpetust näitlemises ja deklamatsioonis ühe aasta jooksul ja osavõtt sellest oli kõigiti elav. Tema tütar Beatrice esines väga suure eduga mitmes lavastuses ja andis omakorda õpetust plastilises tantsus, esinedes iseseis- valt originaaltantsudega lühematel näite- mängude õhtutel.

Tihti mängisid kaasa pr. Lemberg, Ludmilla Veilon (Viil), Hilda Puss, A. Lell, J. Matson, L. Rei, B. Rea abikaasaga, Ed. Derrik, pr. Mulk ja J. Kurro. T. Verman tuli läinud aastal näitelavale ja töötab saada heaks jõuks ja edukaks mängijaks.

New Yorgi Eesti Haridusseltsi näitle-
jad „Vedelvorstis“.

Vasakult: Liisa Pranspilli, August
Pierce, Ludmilla Veilon ja Jaak
Madisson.

Näitlejatest rääkides, ei saa vaikides mööda minna agarast seltsitegelasest, pidu- korraldajast ja alatisest etteütlejast Hugo Peilist, kes Haridusseltsi juhatuse liige ja kelle õlgadel lasub suur osa selle töö koormast.

New Yorgi maailmalinna rahvaste perre sulanud eestlased tahavad näha Eesti elu kujutavaid mängu ja nad lähevad neid vaa- tama, nagu minnakse tolmust ja gasoliini suitsust välja vabasse loodusesse värskesse õhu kätte. Eesti mäng mõjub karastavalt, hinge ülendavalt. Sellest kogub eestlase hing võõrsil uut elujõudu ja vaimset värskust. Niisugused mängud on siin alati suurt poe- lehoidu võitnud.

Mängitud on New Yorgis harilikult ikka Eestis trükitud näitemänge, kas algupära- seid või tõlkeid. Peale nende jääb Haridus- seltsi auks Arnold Koovitsa neljavaatus-liku draama „Leiba, leiba“ lavastus New Yorgis kolme aasta eest, mis käsikirja jä- rele etendati ja millele Eesti kunstnik Paul Möller väärtuslikud lavadekoratsioonid maalis. Lühikest aega enne etendust suri Koovits Mt. Sinai hospitalis lõikuse taga-

järjel. Nii katkestati noore kirjaniku draamategevus karmi käega ta elu algul. Koo-vitsa draama käsitab modernse tööstusilma pahesid ja tööpuudust ühes sellele järgneva viletsusega.

Peeter Speek tõlkis 1910. aastal Leopold Kampfi „Koidu eel.“ See ilmus trü-kis New Yorgis ja lavastati siin kaks korda. Henry Kopelman tõlkis 1918. aastal Upton Sinclair'i „Varas“ eesti keelde ja see lavastati samal suvel Bristolis, Pennsylvanias, kohaliku eesti sotsialistliku seltsi poolt. O'Neill'i „Rasva“ (Jaas) on tõlgitud New Yorgis kaks korda ja lavastatud Haridusseltsi poolt. Need oleks üksikud juh-tumid draamatoodangus New Yorgi selts-konna poolt.

Arvesse võttes New Yorgi eestlaste pere suurust, mis enam-vähem samal pinnal on seisnud, on ka näitemängudest osavõtjate arv umbes samaks jäänud viimase paari-kümne aasta jooksul, mis kõigub 50—250 vahel. Keskmiselt kordaläinud peol on um-bes 150 pealtvaatajat. Harukordadel tõuseb nende hulk üle kolmesaja. Kõige suuremal arvul näitemängu vaatamas on eestlasi ol-nud Eesti seltsi peol Bronx Casinos, vana-aasta õhtul, kus 400—500 inimest oli, nende hulgas mõned hilja tantsima tulnud amee-riklased.

Vana-aasta õhtu Bronx Casinos oli en-distel aastatel suureks sündmuseks, millele kaua ette valmistati. Kuid praegu valguvad inimesed laiali mitmesse rühma ja ei ole nii suurt ühist kooskaimist.

Võrreldes mängude kunstilist pinda kõ-ne all oleva aja jooksul, peab tähendama, et siin suurt edu on märgata. On juba hästi välja arenenud mängijaid ja paremad lavas-tused ei jää maha elukutseliste esinemisest.

Sissetulekud lavastustest tõusevad paa-risaja dollarini. Pääsmete hinnad on keskmiselt 50 senti juba kakskümmend aastat ja ei ole majanduslikud kitsikused ja tööpuu-dus ühes vahelduva palganormiga siin suuri muudatusi toonud. Demokraatlikult on kõik platsid ühe hinnaga ja igaüks istub sinna, kuhu ta juhtub ja kus talle kõige rohkem meeldib. Kes varemalt tulevad, võtavad pa-remad kohad.

Kuna näitemäng Eestis leiab nii riiklikku kui ka seltskondlikku toetust ja draamale väljastpoolt juurde maksetakse, on näite-

mäng New Yorgis see lüpsilehm, mis mitme-sugustele eesmärkidele ja ettevõtetetele tulu peab tooma. Endistel aastatel andis näite-mängu-õhtu ühes puhveti ja teiste kõrval-sissetulekutega oma viiskümmend kuni sada dollarit puhast. Nüüd on see märgatavalt vähem, sest tõusnud on lava kulud, kõrval-sissetulekud on kokku kuivanud ja pearas-kus jääb pääsmetele. Publik on nõudlikum, tahab paremat lavastust ja paremat män-gimist, millest suuremad kulud tingitud.

Endise kodumaa praktika eeskujul ei ole siinsed seltsid kirjanikkudele nende mängu-loa eest kunagi midagi maksnud. Ainult kaks juhust tulevad meelde, kus New Yorgi seltskond on austanud Eesti kirjanikke ra-halise toetusega. Kui kadunud Eduard Vilde küllastas Ameerikat 1912. aastal, oli tal sekeldusi immigratsiooni ametkonnaga, mis oli kuludega seotud; siis pandi tema heaks korjandus toime. Teinekord saadeti A. Kitzbergile tema 70 aasta sünnipäeva pu-hul 100 doll., mis sisse tuli nende ridade kir-jutaja poolt korraldatud kirjanoduslikust re-feraadist ja vabatahtlikust maksust, mida need maksid, kes õnnesoovi kirjale alla kir-jutasid.

Jääb soovida, et New Yorgi seltskond edaspidi oma pidude kuluarvesse võtaks iga-kord väikese autoritasu kulu, siis peaks ta hästi sammu kasvava Eesti draamakunsti-ga ja võiks õigusega ütelda, et ta eest draama arengus oma osa on mänginud ja et ta mitte teiste armust ei ela. Kui seda tasu ei ole praktiline maksta igakord autorile, siis võiks sellekohase summa saata Eesti Kir-janduse Seltsile draama heaks. Tõsi küll, praegu on Haridusseltsi üür 1200 dollarit aastas, mis nõuab pingutusi. Kui aga sel-lest üle saadakse, siis saadakse ka vähe-mast üle.

Suur on Eesti näitemängu kasvatuslik mõju niihästi mängijaile kui ka kuulajaile. Et mängijaid palju on, kes tüki mitmel ja setmel korral läbi võtavad, selle ära õpivad, sellesse süvenevad ja seda kaasa elavad, siis avaldab see kahtlemata suurt kasvatus-likku mõju tegelastele ja ergutab neid psüh-holoogiliselt. Ühenduse hoidmiseks Eestiga, rahvusliku tunde kasvatamiseks on Eesti näitemäng kõige tugevamaks lüliliks selles ahelas, mis seob väliseestlasi kodumaaga ja neid liidab kokku üheks rahvaks, hoolimata maa kaugusest ja võõrastest oludest.

Eradetekiiv VOLD. KLESMANN Tallinnas.

Vastuvõtt Lembitu tän. 15—1, tel. 457-20, kella 12—13.
Kodune telefon 311-60 igal ajal.

— Asjaajamine kiire ja täpne. —

BRASIILIA UINUVAD VARANDUSED.

Rikkused maapõues. — Ligipääsmatud kullamäed. — Saladuslik võitlus õli ümber. — Kasutamata põlevkivi lademed.

Ins. Paul Reiman.

Lõuna-Ameerikat on sageli nimetatud suurte võimaluste maaks. Kuid vähesed teavad, kuivõrd ja mis mõttes Lõuna-Ameerika selle nimetuse on ära teeninud. See maailma osa omab määratud maapõue varandusi, mida veel üldse ei ole keegi puudutanud. Võib öelda julgelt, et 99,9% maapõue varandustest puhkab siin alles seni rahulikku talveund. Eriti rikas on maapõue varandustest Brasiilia. See maa on nagu maailma väike konspekt: kõik mineraalid, metallid, taimed ja mullad, mis aga kuskil maailmas olemas, on siin külluses esindatud.

Mäetööstus on aga täiesti lapsekingis. Riigivalitsus isegi tõkestab maapõue varanduste ekspuaterimist, nagu nähtub maksvast mäeasjanduse seadustikust. Selle eesmärk on muidugi võõraste kapitalide eemalehoidmine. Oma kapitali aga ei jätku. Nii lastakse varandusel ennemini paremate aegade ootusel puhata.

Asi on läinud koguni nii kaugele, et palju aineid, mida võiks leida oma maa põuest, impoteeritakse võõrsilt. Nii arvatakse Brasiilia pindala sisaldavat 24% kogu maailma raua tagavaradest, kuid raud koduseks tarvitamiseks tuuakse väljaspoolt. Samuti hõbedat, kulda, vaske, kiviõli jne. on kodus külluses olemas, kuid kõike seda ostetakse välismailt, kulutades selleks sadasid miljoneid dollareid aastas.

Oma elukutse tõttu olen sunnitud töötama enamasti sisemaal, vahest isegi ürgmetsades ja rajoonides, mis alles täiesti uurimata, ning näen iga päev määratud loodusrikkusi, mis ei leia kasutamist.

Nii on Itabira linn Minase osariigis ehitatud otse loodusliku 72% raua peale. Enamalt jaolt on Itabira tänavad sõna otseses mõttes rauast, mis loomu poolest sile. Siin asuvad biljonid ton-

nid rauda, mis tänini ei leia ekspuaterimist. Üheks põhjuseks on kindlasti asjaolu, et see raualade asub kaugel sisemaal, mille tõttu transport on suuresti raskendatud.

Bahia osariigis leidub kõige mitmekesisemaid maapõue varandusi, mis kõik ootavad alles kasutamist. Loetlen neist kõige tähtsamad:

Kulda ja plaatinat leidub Sincorá mägestikus ja Rio de Contas'e maakonnas.

Vaske leidub rohkesti Joazeiro maakonnas S. Francisco jõe ääres.

Tina leidub palju Verde jõe basseinis.

Suured raualademed — kuni 70% raua sisaldavusega — asuvad Caetitê, Chique-Chique ja Jequy linnade lähedal.

Mangaani leidub väga palju. Tähtsamad lademed asuvad Nazareth'i linna lähedal, kus maailmasõja ajal alustati väikesel määral ekspuaterimist, mis aga pärast jälle soiku jäi. Peale selle on 45% mangaan-muldasiid Onha, Sapé ja Pedra Preta ümbruses.

Kvartsi lademeid leidub Conquista linna lähedal. Mul oli kunagi juhus siin pildistada üht väga hästi alalhoidunud mäekristalli, mis oli umbes 2 meetrit kõrge ja umbes 4000 kilo raske. Hiljem kuulsin, et sama kristall dünamiiteeriti ja müüdi võileiva eest ühele saksa elektritööstusele. Samuti leidub külluses püriite kristalli vormis. Bahia litoraaltsoonis on kivisoola mäed päris harilikud. Kaoliini leidub külluses Nazareth'i maakonnas, kuid siia pole asutatud ühtki keraamikatööstust. Gipsi leidub Cannaveirase maakonnas. Ookrit sisaldab maapõu Morro de Chapeu ümbruses nii rohkesti, et ookri-mulla peal kasvatatakse ube. Camisáo linna lähedal asub kohutavalt suur mägi, mis

koosneb 44% võrra apatiidist (mis töötatakse ümber fosforväetiseks). Fosforiiti (ilma metallühenduseta) leidub paksude kihtidena miljonite tonnide viisi Santo Amaro cretaceo paasides. Need paelademed asuvad pealinnast — ookeani sadamast — kolme tunni laevasõidu kaugusel. Ometi pole keegi mõelnud nende lademete ekspluateerimisele. Sealjuures kannatavad kogu Brasiilia põllud peaaesjalikult fosforhappe puuduse all ning fosforväetise importeerimiseks kulutatakse aastas miljoneid dollareid.

Bahia teemandid on maailmas esikohal oma ilusate värvide ja haruldase läike poolest. Peale selle leidub Bahias karbonaate, millel on tööstuses suur tähtsus ning mille väärtus on diamantidest kümme korda suurem. Paraguassú jõel Andarahy lähedal leiti kord karbonaat, mille raskus oli 3150 kilaati (kilaat on siinne diamantide kaalu üksus, mille aluseks on juba vanast ajast krõpskauna seemne raskus). 25—100 kilaadised diamandid pole mingiks harulduseks. Kord Jacarandá juures Salobra jões supeldes leidsin ise 6-kilaa-dise diamandi.

Töötades kord formatsiooni uurimisel Paraguassú jõel, oli mul võimalus lähemalt tutvuda garimpeirode eluga. „Garimpeiro”deks” nimetatakse siin diamantide otsijaid, kellele see tööala on harilikult elukutseks. Garimpeirod on kõige ausamad inimesed tööliste hulgas. Nad tunnistavad ainult oma enese seadusi ja kohut, kusjuures ainsaks karistuseks isegi kõige väiksema varguse eest on — kuul. Kohtumõistjaks ja karistajaks on harilikult kahjukannataja ise. Ei taheta ilmaaegu tülitada valitsusvõimused, kes niikuinii määraksid süüdlasele garimpeiro mõiste järele liig kerge karistuse. Nii ongi välja kujunenud olukord, et garimpeirode keskel ei tunta uksi ega lukke. Elatakse puu all okstest onnides. Tööle minnes jäetakse rahulikult kotikene diamantidega, mis tihtipeale moodustab terve varanduse, puu alla kännu otsa. Päeva jooksul möödub sellest varandusest

hulk isikuid, kuid õhtul koju tulles leiab garimpeiro selle puutumata.

Jacobina mägestikus Minase ja Bahia osariigis leidub umbes 300 kilomeetri ulatuses kullaliiva, kus puhkab tuhandeid tonne seda kallist metalli välja pesemata. Kõige kullarikamad olevat aga kurikuulsad Martyriuse mäed. Neisse mägedesse sattus kaheksateistkümnendal aastasajal jahimees Anhanguerra, kes tagasi tulles endaga kaasa tõi 7 kilo raske kullakamba. Tollest kullakambast valati Jumalaema kulu, mis tänini asub São Paulo linnas Penha kirikus. Anhanguerra kirjelduste järele leiduvat neis mägedes kullatükke vedelemas nagu kive. Martyriuse mägede asukoht on geograafiliselt enam-vähem kindlaks määratud, kuid neisse pääsemine on seotud äärmiselt suurte raskustega. Tuleb läbistada 1600-kilomeetriline maa-ala, kus valitseb soetõbi. Ning kui soetõbi ei tapa, siis teevad seda kindlasti metsikud indiaanlased — inimsööjad.

Peale Anhanguerra reisi saatis valitsus neisse mägedesse kaks ekspeditsiooni. 400 inimesest tuli tagasi vaid 12! Pole siis imestadagi, et ei leidu inimest, kes katsuks omandada Martyriuse mägede rikkusi.

Need 12 ekspeditsiooni liiget, kes eluga tagasi pääsesid, tõi endaga kaasa 62 kilo kulda ja pealiskaudselt koostatud reisikaardi, mis edasi saadeti Portugali kuningale. Oli ju tol ajal Brasiilia Portugali koloonia. Lugesin kord kuskilt, Portugali kuningas olla selle kaardi saatnud kingituseks inglise kuningale, kelle arhiivis see kaart praegugi alal hoitavat. Kindlad andmed kaardi praeguse asukoha üle igatahes puuduvad.

Kõneldakse praegugi veel, et tuntud inglise uurija kolonel Fawcett elavat Martyriuse mägedes ühe indiaanlaste suguharu juures. Kuid isiklikult arvan, et see sõnum on vaid ajalehtede kõmu. Jälgisin peensusteni Fawcetti rännakut, kuna tundsin selle vastu suurt huvi, ja olen veendunud, et see uurija on surma saanud.

Töötades omal ajal São Paulo osariigis Serra do Mar mägestikus sügaval ürgmetsas, sattusin suuremale tina- ja hõbedalademele. Tina oli hõbedaga ühenduses. Kuid kauge ja vaevarikka transpordi tõttu sel lademel pole suuremat tähtsust.

Kord ühel väljasõidul Minase ja S. Paulo osariikide piiril asuva Igarapava linna lähedale, puhastasin mäe nõlvakul maad lõkke tegemiseks ning silmasin päris maapinnal garnieriiti. Järele uurides selgus, et kogu see mägi, mis on mitu korda suurem meie Munamäest, koosneb peaaegjalikult niklist garnieriidist vormis.

Espirito Santo osariigis sattusin Ay-more' mägestikus hea kvaliteediga grafiidi lademele.

Goyazi osariigis Corumbá jõe basseini pildistasin kord 4½ ruutmeetri suuruse ja kahe jala paksuse vilgukivi plaadi, mis oli täiesti läbipaistev ja pragudeta. Sel plaadil oleks olnud ruumi kahel paaril korraga tantsida.

Mato Grosso osariigis asub Cuyabá jõe ääres kaks magneesiavee allikat, kus vee kuumus ei lubanud supelda ojas isegi 3 klm. allpool. Vähem kuum on São Paulo osariigis Lindoya raadioaktiivne allikas.

Seni pole veel Brasiilias pea midagi tehtud õli saavutamiseks oma maapõuest. Ometi annaks siinne maapõue õige ekspuaterimise juures küllalt õli, et võidaks tõsiselt sellele tööstusharule mõelda. Nii asub Bahia osariigi lõunarannal Camamú lahe ääres ja lähedal asuvatel saarekestel bituumenturba — marahuniti — lade, mille kogu arvan poolteise miljoni tonni peale. See turvas sisaldab keskmiselt 42% õli. Aastat 30 tagasi üks inglise ettevõtte alustas selle turba ekspuaterimist. Kuid ettevõtte kapitalist — 500.000 naelsterlingist — ei jatkunud liig suurejooneliselt projekteeritud tehase ehituse lõpuleviimiseks. Oldi sunnitud kogu ettevõtte poolmuidu müüma ühele brasiilia ettevõttele, kes aga ei mõelnudki asja edasi arendada. Ja nii hävibki nüüd suur varandus, Automaatse

sisseseadega suur tehas, 32 Hendersoni destilleerimise retorti, kümned õlireservuaarid, 108 masinaga küünlavabrik, eeskujulik laboratoorium, lokomobiilid jne., jne. on nüüd kõik roostest rikutud ja muutunud tarvitamiskõlbmatuks. Isegi sadamasild tõstekraanaga on siselangemisel. Kes teab, ehk oli siin tegemist atlkäemaksuga mõne välismaa õlitööstuse poolt, kes kartis võistlejat.

Omal ajal oli mul juhus uurida Ala-goase litoraaltsooni, mis on paarsada klm. pikk ja üle kümne klm. lai. Siin leidub Riacho Doce juures, 15 klm. kaugusel osariigi pealinnast, 13—18% õli sisaldavusega põlvkivi. Põletispuu süld maksab siin umbes 15 Ekr., kuid põlvkivi ärakasutamisele keegi ei taha mõelda, sest et seda pole teinud ka esisad.

Ka siia ehitas paarkümmend aastat tagasi austria geoloog Bach väikese destilleerimistehase. Bach'il oli edu — ta jõudis nii kaugele, et Maceió linna elektrijaama mootorid kohapeal valmistatud õliga ühe nädala jooksul andsid jõudu linna valgustuseks ning tänavraudteele ja tööstusele. Kuid siis kõrvaldati Bach saladuslikult — ta uputati järvel. Ühes temaga suri ka Ala-goase õlitööstus.

Hiljem olla ka riigi geoloogia- ja mineraloogia-amet siin puurimisi toimetanud. Neile puurimistele olla raisatud neli tuhat kontot (ligemale 1 miljon Ekr.), kuid katsete tulemuseks oli veendumus, et siin õli ei leitud. See tulemus pole üllatav, kui arvesse võtta, et ühtki auku ei puuritud isegi saja sülla sügavuseni!

Siia jõudes polnud mul aimugi ei geoloog Bach'i ega ka riigi poolt korraldatud katsetest. Asusin katsete tegemisele oma teada esimesena selles rajoonis ning kolmenädalase töö järele saatsin aruande New York'i „Electric Bond Share Co''-le, mille teenistuses tol ajal olin, samuti ka Tartu Looduseuurijate Seltsile ja Berliini ülikoolile — teadusliku huvi pärast. Vahepeal aga elas Brasiilia üle mässu, mille tõt-

tu välismaa firmad ei julenud oma kapitale Brasiiliasse paigutada. Nii jäi asi jälle soiku. 1932. a. formeerus siiski jälle osaihisus „Cia Petroleo Nacional”, mis tegutseb dr. Carvalho juhatusel, kes — rahvuselt brasillane — on Kalifornia õliväljadel omandanud head kogemused. Ka siin tuli võidelda takistustega, mida tegi riigi geoloogia-amet, kes kindlasti seisis vastu igasugustele puurimistele ja kontsessiooni andmisele. Ometi jätkuvad puurimised, nüüd juba 1000 jala sügavusel. Läbi on puuritud neli põlevkivi kihti 146 meetri paksuses ja mitmed liivakivi korrad, mis impregneeritud õligaasidest. Loodame edu peale.

Ka São Paulo osariigis on juba pikemat aega käsil S. Pedro õliväljade puurimine, kusjuures on jõutud juba

3800 jalani, ilma et puurimistel seni oleks tagajärgi olnud. Kuid São Paulo osariigi elanikud on jonnakad ja visad, nagu eestlasedki, nad ei anna nii kergelt alla (see visadus ongi São Paulo osariigi majanduslikult upitanud Brasiilias esikohale). Nii jätkuvad seal tööd täie hooga. Suureks soodustuseks on siin asjaolu, et osariigi valitsus toetab ettevõtet.

Maapõue varandused on olnud tihti riikide välispoliitika määrajaks. Seda on need ka L.-Ameerikas. Brasiilia on suur riik ja missugused kaalutlused seal maapõue varanduste kasutamist juhivad, teavad vähesed. Kuid ei kuld, ei õli ega muud varandused jää kehtvalt maapõue puhkama. Varem või hiljem tuuakse nad välja. Ja siis on L.-Ameerika suurte võimaluste maa.

MORRO GARUJÁ.

Matkamuljeid Brasiiliast.

On ilus ilm. Peakohal kummub Brasiilia sinitaevas, ei kübetki puuvillatombulist pilve.

Taipase jaam. Oleme kohal ja astume rongilt maha. Eemalt vaatab meile vastu uhkelt ja rahulikult Sao Paulo ümbruse kõrgeim mägi Morro Garujá (loe Morro Garužaa) — meie matka lõppsiht. Kaks mägitippu sinisel taevafoonil, üks suurem ja laiem, teine peenem, tipp hiiglasõrmeotsa taoline.

Astume mööda teed, mööda Eesti külavahelist teed, nii tundub see meile. On vaikne. Õhk täis maalõhnu, värsked, rahustavaid. Nüüd, kus saame mäe lähedusse, kaob mägi meil silmist ümbritseva võsametsa ja küngaste taha.

Oleme kolmekesi: Leo, Miku ja mina. Inimene tahab vaheldust, see on puhkuseks. Alalise linnaelu järele tundub sõnul seletamatu hea, lõbus ja mugav olla maal, ümberringi mets üksikute palmidega ja mäed, lõpmata küngad.

Jõuame mäejalale ja selle tipp on üleval sinises kõrguses kui hiiglane selgesti näha. Leo näeb mäe otsas taevasinisel foonil risti, — papid olevat püs-

titanud ta sinna. Mina ei näe seda. Vaatame kõik kolm teraselt mäetippu ja püüame tabada seal risti, kuid Miku ja mina ei näe. Ka Leo kaob vahel silmis rist, aga siis näeb ta seda jälle.

Väike jalgrada viib märke. Astume rahuliku sammu, muutume higiseks, näod hakkavad õhetama ja hingamine muutub kiireks. Möödub umbes pool tundi, siis vähendame sammu, seisatame ja vaatame tagasi. Milline vaade! Ent milline on ta veel mäetipus!? Rühime edasi, üles, kõrgemale, kuid nüüd juba palju aeglasemas tempos. Oleme märjad higist. Enne tippu otsustame puhata tuulevarjulises kohas. Istume kivirahudel ja vaatame alla sügavasse kaugusse. Puhanud, teeme veel ühe pingutuse ja olemegi tipus. Kümme meetrit läbimõõdus tasast maad, see on Morro Garujá tipp. Milline unustamatu panoraam ümberringi! All kauguses miljonilinn São Paulo kui peo peal. Kui väike näib 1.200.000 elanikuga linn! Kesklinnas kobar kõrgemaid maju. Ja selle linna elanikkude arv on niisama suur kui Eesti Vabariigil. All

„Eesti osakond Belgia maailmanäitusel. (V. lhk. 27.)

sügavuses liigub kiirrong kui tigu, roomates mööda maad. Mägi mäe kõrval uduses kauguses, lõpmata mügerik väli võsametsadega kaetud, kahvatanud roheline, ringi ümber horisondi. Metsik

ürgne maa, ei viljapõlde, ei kultuurseid metsi. Tekib tahtmata kujutelm, et see maa pea samasugune oli 300—400 aasta eest, kui Piratininga väljadel elasid indiaanlased. „Garujá” on in-

Morro Garujá tipul.

Kolm lõbusat eesti poissi: Leo, Alleks ja Miku.

diaanlaste antud nimi sellele mäele, nad on oma nimed jätnud kõikidele tähelepanuväärsematele kohtadele, mägedele, jõgedele, orgudele, väljadele. Kord minevikus Tupy-Guarany keele piirkonda kuuluvad indiaanlased omaid suuremad maaalad oma murretega, kui seda ükski primitiivsem keel maa-ilmal on omanud, isegi Sanskrit. Maaalade järele ostustades pidi see keel olema kord maailma kõige suuremaks keeleks. Ja millised ilusad nimed: Itapetininga, Pindamonhangába (loe Pindamonjangaba), Aracatúba, Araragú-ara, Anhangabahú, Jundiahy (loe Žundiaii) j. t. See mägi ja siit mäeotsast alla vaadates lõpmata kaugusesse, sinisesse uduvinasse, mägede ja taevapiirjoonele ja ikka edasi, edasi — kõik see maa oli indiaanlaste. Ent nüüd on nad kadunud.

Mäe tipus ei ole risti, on vaid alus ja jäänused, mis lasevad kindlasti oletada puuristi, kuid see on raiutud maha.

Siia kusagile mäe sisse on peidetud varandused, jesuiitide kuld, kui nad põgenesid Rio Grande do Sul'ist, kus neid kiusati taga. Nad matsid oma kulla siia. Orjad-indiaanlased ja neegrid kaevasid kolm maaalust käiku, ühte

neisse peideti kuld. Orjad aeti teise käiku ja lõhkeainetega lasti käik kinni.

Sellest on tagasi mõned aastad, kui üks halti paruni poeg oma kaaslaste spiritistidega käis siin kulda otsimas. Kaevatud paar nädalat ja siis juhtunud õnnetus — käik kukkunud sisse. Spiritistid ajanud õnnetuse paruni süüks, sest see olnud uskmatu . . .

Igal asjal on oma aeg. Peab mõtlema ka allaminekule. Teeme seda. Katsume alla minna üht uut rada, ent see viib ummikusse. Satume Garujá võsametsa ja korraga näeme, et enam edasi ei saa. Rio de Janeiros juhtus hiljuti, et kolm saksa madrust, võlutud Brasiilia looduse ilust, otsustasid Coreovado mäe otsa ronida, eksisid ära mäge katvasse võsametsa ja jäid pimedas troopikaöö kätte. Korraga kukkus üks. Karjahtus. Kuristikku kukkumise asemel aga leidis end luksusliku villa aiast. Käisid revolvripaugud — majas arvati, et on vargad. Alarmeeriti tuletõrje ja need päätsid saksa madrust. Illustreeritud ajakiri „A Noite” tõi eksinud sakslaste näopildid ja ülesvõtted tuletõrjujatest okkalistest puudest lõhkikistud riie-tega.

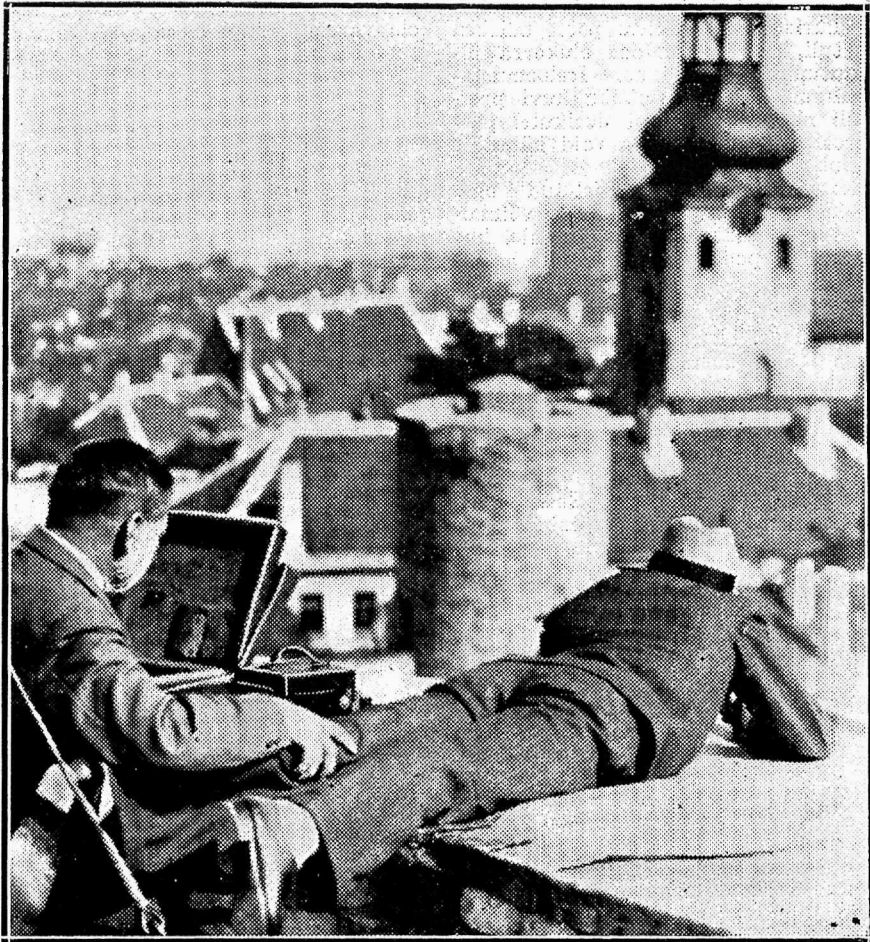
Pöörame tagasi tulnud teed ja võtame endise sihi. On aega. Päike sädeleb suurel kõrguses. Valime välja kõrvalisema koha kivirahnudel. Riietume lahti ja andume kõrgustikupäikese kiirtele.

Istume ja lebame päikese käes, jutleme. Milline lõbu. Päike on nii soe, paitav, puudub ägedus ja nahka kiptama panev mõju. Möödub paar tundi, kui riietume ja algame allaminekut. See on raskem kui ülestulek. Väsimus annab end põlvedes tunda, kui astume mööda rada mäest alla.

Viimaks jälle Taipase jaam. Päike heidab veel omi viimaseid kiiri, et horisondi taha ära kaduda, kui jaamas rongi ootame.

Ilus mälestus, ilus matk. Üks päev on möödunud sinna, kuhu kõik päevad ja aastad kaovad. Oleme veetnud ilusama päeva, oleme rahul sellega.

Alleks,

Välisturistid vaatavad Pikalt Hermanilt Tallinna.

Kodumaa sõnumid.

Poliitilises elus suvekuud Eestis möödusid süvenevas kodurahu vaimus. Meelte rahunemine juba kevadel ilmnis seevõrd, et riigivanem K. P ä t s, kelle tervislik olukord, sisemiste rikete tõttu, juba kauemat aega oli nõudnud ravimist, arstide nõuandel k. a. mais võis minna tervispuhkusele. Selleks oli temale arstidelt ette nähtud väike tervisevete kuurort Truskavieč Poolas, kust tema kuuajalise ravi järele 7. juunil jõudis Tallinna tagasi tunduvalt paranenuna. Rahvusliku ülesehitava töö seniseid tulemusi märgib ka riigivanemale saabuvate ja päev-päevalt lehtedes ilmuvate õnnesoovitelegrammide rohkus igatlaadi organisatsioonidelt üle riigi.

Selles rahunenud õhkkonnas hargnes ka l. a. märtsi ja selle eelaegade järelmäng, — endise, nüüd „vapsideks“ lühendatud liidu protsess 12—30. juunini Tallinna „Sõdurite Kodus“, sõjaringkonna-kohtu korras. Kaebealustena esinesid suletud liidu 39 juhtivamat tegelast. 37 meest karistati vangimajaga 6 kuust kuni 1 aastani, kaks kaebealust mõisteti õigeks. Kuna vangistuskaristus kõikidele karistatuile määrati tingimisi, siis ühelgi süüdimõistetul seda karistust kanda ei tule, kui neist mõni 3-me aasta jooksul uut kuritegu korda ei saada.

Prokurör kolonel A. Trakman oma süüdistuskõnes nõudis kohtualustele karistust kriminaalseadustiku § 122 põhjal, mis näeb

ette vangimaja karistuse kuni 3 aastat. Et aga karistusemäär kohtu poolt märksa nõrgem tuli, seda võimaldas olukorra üldine muutumine vahemikus. Iseloomustavana võib märkida, et publiku huvi protsessile oli niivõrd väike, et üksikutele päevadel protsessi käiku jälgis vaid käputäis uudishimulikke.

Eranditult kõik süüdimõistetud oma volinike kaudu esitasid kohtu poolt võimaldatud kassatsioonikaebuse riigikohtule, kus see juuli teisel poolel arutusele tuli ja tagajärjeta jäeti.

*

Majanduslikus elus kestab tõus, mis algas läinud aastal. See peegeldub ka 17. juunil Genfis avaldatud rahvasteliidu laenukomisjoni aasta-aruandes, kus on märgitud, et rahvasteliidu tagatisel välislaene ammutanud riikidest on kõige korralikumalt oma kohustusi täitnud Eesti, ja seejärel Danzigi. Sama nentis Eesti kohta ka rahvasteliidu finantskomitee esindaja ja usaldusmees, ameeriklane Royal Tyler, kes viibis Tallinnas 3. augustil. Mr. Tyler leiab elustandardi Eestis küll tagasihoidliku, aga siiski küllalt kõrge ja — mis peaasi — ühtlase. See paistab juba kodanike riietusest ja heast väljanägemisest. Mr. Tyler järeldeb, et inimesed on Eestis hästi sõõnud ja maitsekalt riietatud. Puuduvad sääraseid suured kontrastid, nagu võib seda tähele panna paljudes teistes maades. Kokkuvõttes mr. Tyler ütles, et majanduslik olukord on Eestis praegu tunduvalt parem, kui mujal.

Üksikute majandusaladelt pooleaastakokkuvõttes kesksuveks olid kõigiti lootusrikkad ja julgustavad. Nii näit. riigikassa on viimase aja jooksul Eesti Pangale ära tasunud suurema osa oma võlast, mis tekkis peamiselt eelmistel aastatel teravilja kokkuostuks laenatud summast, 4 milj. krooni. Nüüd, sügisel ja teravilja kokkuostu hooaja eel, näib, et riigikassa peab tegema teravilja operatsioonide läbi viimiseks 4 milj. kroonise siselaenu, milleks majandusminister esitab vastava seaduseelnõu valitsusele.

Majandusministril on valminud kava, mis näeb ette vabade kapitalide juhtimise loovmajandusse, pankadesse koondunud reservide investeerimise teel põllumajandusse, ehitustegevusse ja tööstusse.

Väliskaubanduse alal 30. juunil lõpev poolaasta jättis Eestile 4,7 milj. krooni ülejääki. Sellele aktiivsusele üksnes juunikuu lisas 2,7 milj. krooni, peamiselt teravilja väljaveo arvel. Suurenes või, tselluloosi ja iseäranis lina väljavedu. Väljaveo väärtuse tõusule mõjuvad kaasa ka kõrgemad hinnad neile ainetele välisturgudel. Nii soodsat

poolaasta üldtulemust väliskaubanduses ei ole varem kunagi olnud, ka kriisielsetel aastatel mitte. Väljaveos paistab silma tõus kõikides kaubarühmades.

Mis puutub riikidesse, kellega meie kaupleme, siis osutub bilanss meile aktiivseks ligi kolmekordselt Inglismaaga, ülekaalult ka Lätiga, Norraga, Rootsiaga, Nõukogude Venega ja Soomega, kuna ta on passiivne Saksaga, Prantsusega, Shveitsiga, ja järjest süvenevalt ka ühendriikidega. Kuna viimase maaga Eesti naaberriikide kaubabilansid näitavad kindlat paranemist, tuleks ka meil rohkem rõhku panna Ameerika turgudele.

Käesoleva aasta seitsme kuu kestes, 1. jaanuarist kuni 1. augustini on eksportid kogusummas 26.622.160 muna eelmise aasta 19.183.200 muna vastu. Seega munade väljavedu on suurenenud tänava 7,5 milj. muna või 38,8% võrra. Samas ajavahemikus võid veeti välja 114.311 tünni, möödunud a. 111.081 tünni vastu, mis märgib juurekasvu 2,9% võrra. Eesti võiekport on senini suunatud olnud kahele tähtsamale turule — Inglismaale ja Saksasse.

1. oktoobriks peab täidetud olema leping, mille järgi Nõukogude Vene ostab Eestist 1000—1200 veist, 280.000 krooni suuruses summas. Juuli algul algaski lüpsikarja kokkuost Nõukogude Vene jaoks.

*

Konjunktuurinstituuudi andmetel on Eestis tööpuudus praegu täielikult likvideeritud, kuna see kõikjal välisriikides püsib edasi majanduskriisielse ajajärguga võrreldes kaks korda suuremas ulatuses. Vabriku- ja tehasetöölise arv Eestis iseisvuse kestel pole kunagi varem nii kõrgel tasemel olnud kui praegu. 1. juuniks oli töötajate arv suur- ja kesktööstustes tõusnud üle 42.000. Varematal aastatel oli kõige kõrgem töötajate arv 1929. a. juulis, tõustes 39.900-le.

*

Elanike maale suunamise ja maal tegevuses hoidmise kavas riiklikul asunduskomisjonil on muuseas Pärnumaal käimas suurejoonelised asundamistööd. Soodesse luuakse sajad uudistalud. Seni loodud taludes on sügiseks loota head saaki.

Käesoleval aastal maksma pandud uudismaade harimistööde premeerimise tõttu on kõikjal märgata rohkemal määral uudismaade ülesharimist. Traktori- jaamad olid sel suvel kõik töödega üle koormatud. Hilissügiseks loodetakse saavutada ülesseatud norm — 15.000 hektari ülesküntud uudismaad.

Aastatöölise saamine põllumajanduses on aga tänava kujunenud veelgi raske-

maks kui varematal aastatel. Seda eeskätt Valga-, Viljandi- ja Pärnumaal, ja näiliselt põllutöölise siirdumise tõttu Lätti, kus palgad üldiselt kõrgemad kui Eestis. Keskmiselt said raha- ja segapalgaga talutöölised Eestis sel suvel: mehed — 18,70 kr. kuus, eelmise aasta 16,70 kr. vastu, s. o. 12% rohkem; naised 13,10 kr. eelmise aasta 11,80 kr. vastu, s. o. 11% rohkem.

*

Juuli keskpaigu Vabariigi Valitsus andis välja 13 uue silla ehitamise, milline töö viiakse lõpule 3 a. jooksul. Sillad, mis ehitatakse kohemaksetava raha eest, lähevad maksma üle 3 milj. krooni, ja nende ehitamise juures leiab pidevat tööd sadu töölisi. Sillad ehitatakse raudbetoonist, ainult Võrtsjärve Jõesuhu ehitatakse raudsild. Peale Pärnu ehitatakse Tori, Siimu, Rae, Luunja, Kärevere, Kadaja, Pikasilla, Mustjõe, Rumba, Pirita, Kirumpää ja Jõesuu sillad.

Seda kõike tuleb teha hoolimata riigi sissetulekute vähenemisest vedudest raudteel, millele ka Eestis on järjest tugevaks võistlajaks veoauto.

*

15. juunil läks käiku Tallinna Riia vahel n. n. „Balti Ekspress“, uus kiirrong, mis katab vahemaa kahe pealinna vahel märksa kiiremalt ja toob Euroopa Eestile seega otse aiataha. Nii näiteks kulub nüüd Tallinnast Tartusse sõiduks raudteel ainult kolm tundi endise 6—7 asemel.

Ka teistel liinidel raudteevalitsus sel suvel tegi algust kiirema otseühenduse loomiseks eriliste, selleks kodumaal ehitatud uute diisel-mootorvagunite abil. Üks nendest ühendab Tallinna Haapsaluga, ja 5. juulil toimus proovisõit ka n. n. „Mulgi ekspresiga“, milline mootorvagon toob Viljandi Tallinnale 2 tunni 44 min. kaugusse senise 5 tunni asemel.

*

Riigiraudtee Eestis ka sel suvel korraldas seeria odavapiletilisi nädalalõpu huviringe linnade ja suvituspaikade vahel. Huviringid teeb raudteevalitsusele tasuvaks asjaolu, et neid ohtrasti kasutatakse. Näiteks maksis edasi-tagasi Tallinna—Narva pilet nädalalõpuks Jõesuhu sõiduks vaid Ekr. 2.40.

Ka annab raudteevalitsus suuri hinnalandusi tähtsamateks kokkutulemistele ja kongressidele sõitudeks.

Nii toimus üleriikline Kaitseliidu päev Tallinnas võidupühal ja jaanipäeval, 23. ja 24. juunil otse rahvasterändamise tähe all. Üle riigi olid erirongidel sõitnud kokku kuni 15.000 kaitseliitlast, naiskodukaitsjat, noorkotkast ja kodutütar. Pidustuste kavas oli ette nähtud spordivõistlusi, laskevõistlusi, lahingde-

monstratsioone maal ja merel, vabaõhu ettekandeid jne., ning teisel päeval toimus Tallinna Vabuspiltsil paraad, mis kujunes suurimaks, mis peetud üldse Eestis. Defileerimisel moodustasid paraadist osavõtjad kuuekilomeetrilise koloni, mille möödaminekuks kulus poolteist tundi. Paraadi võttis vastu ülemjuhataja kindral J. Laidoner ühes peaministri asetäitja K. Eenpalu ja kaitseminister P. Lillega. Paraadil viibis ka rohkesti aukülalisi Eestile sõbralikest riikidest.

Pärnumaa laulupidu 6. ja 7. juulil õnnestus kõigiti, kuid Tartumaa laulupidu, mis toimus nädal varem, rikkus vihm, ja see otsustati pidada uuesti sügisel, 1. sept., Tartu näitusega ühel ajal.

*

Postivalitsuse tellimisel valmistatakse praegu riigitrükikojas uusi Eesti postmarke, mis tulevad seekord riigivanema K. Pätsi näo-pildiga. Sarnaseid postmarke tuleb 6 liiki, — 1-, 2-, 5-, 6-, 10- ja 50-sendilisi. Liikvele jõuavad uued margid augusti lõpul.

*

Augusti algul riikliku raadio-ringhäälingu tehniline meeskond vastavate aparaatidega alustas töid sobivaima asupaiga leidmiseks kusagil siseriigis uue üstitatava raadiosaatejaama tarvis. Sellena on praegu kõne all kolm kohta — Paide, Türi ja Põltsamaa linnad. Katsete tegemiseks vajalised kuuldavust mõõtvad aparaadid on valmistatud omal jõul, tulles seega märksa odavamad välismaalt ostateist.

*

Nii armsana, kui Eesti senine hümn igale ka ei tundu, on temas üldtunnustusel siiski mitmesuguseid aegumise tunnuseid ja tema asendamise võimalusi on arutatud juba pikemat aega. 6. juunil peaministri asetäitja Kaarel Eenpalu kuulutas välja võistluse uue riigihümni saamiseks. Auhindadeks jagatakse 2700 krooni, sellest 1000 kr. esimesteks auhindadeks parima teksti ja parima viisi loojatele. Võistlustingimuste kohaselt uue ühislaulu sõnad ja viis üldjoontes peavad käsitama rahva kangelasmeelt ja kangelaslikku võitlust ajaloo kestes; kindlat ja lootusriikast usku rahva tulevikkude ja igavikkude; armastust ja kiindumust kodumaa kauni looduse, eesti keele ja rahvuslike tõuvõrude vastu; eestluse üldaateid, mille kaudu kõvendatakse sidet ka väliseestlastega; hõimuaadet; rahva töö- ja kodukultust; rahva võimsat tungi vaimse eneseteostamise poole. Sõnade vastuvõtmise viimaseks tähtpäevaks võistlusel on 1. september, ja viisil 1. detsember 1935. a.

*

Ilmastik sel suvel Eestis on olnud üsna heitlik. Kui kevad oli kuiv ja külm, siis järgnenud palavusele tegid lõpu juuli keskpaigu rängad vihmad ja tormid. Ilmad võtsid järsu pöörde, äike raksus üle Eesti, hävitades vilja ja tappes inimesi. Võrumaal laastas rahe, üle 100 talu vili hävines. Samuti sai rängalt kannatada Virumaa.

Augusti aluks kestvad sajud muutusid niivõrd laastavateks põllumehele, et Kesk-, Ida- ja Lõuna-Eestis saak sügisel kujuneb tunduvalt vähemaks sellest, mida võinuks oodata. Liigvihma tõttu madalamad maa- kohad ja heinamaad seisavad vee all, vili ja hein mädanevad. Parem on olukord Põhja-Eestis, kus vihma vähem.

*

Eesti laskur maailma esimeks. Briti laskeklubide liit korraldas mai lõpul ülemaailmikud korrespondentslaskevõistlused, kust parimatest laskur- maadest üle maailma võttis osa üldse 120 laskurklubi meeskonda, igäühes 10 laskurit. Eesti tuli neil võistlustel meeskondade tagajärgedega maailma kolmandaks, nimelt Nõukogude Liidu ja P.-Ameerika Ühendriigi järele. Sellele lisaks saabus teade, et individuaalaskmises on tulnud esimeseks eestlane Ed. Vilberg, veltveebel allohvitseride koolist. Tema saavutas 398 silma võimalikust 400-st.

Augusti alul peetud korrespondents- võistlustel Soome laskuritega eestlased võitsid ka soomlasi, 11.162 silmaga Soome 11.126 silma vastu.

*

Jalgpalli hooaeg tänavu näib Eestis mööduvat viikide tähe all. Kõik seni peetud võistlused naabritega on toonud selle tagajärje. Nendest märgi- me siin: Eesti-Leedu, 19. juunil Tallinnas, 2:2; Eesti-Soome, 7. augustil, B meeskonnad Tallinnas, A meeskonnad Helsingis — 2:2!

*

Riigivanema otsusega nimetati Kaarel- Robert Pusta erakorraliseks saadikuks ja täisvoliliseks ministriks Rootsi, Norra ja Taani valitsuste juure, asukohaga Stok- holmis, arvates 15. juulist s. a.

K. R. Pusta on teatavasti endine kaua- aegne Eesti saadik Pariisis, hiljem Vars- savis. Viimase aasta töötas välisministeer- iumi keskasutuse juures eriülesannetega.

*

Uuele kohale määramisel, kus vana po- liitikategelane siirdus uuele tegevuse alale — teaduslikku töösse, tuleb mainida dr. jur. h. c. Jaan Tõnnisoni kinnitamist riigi- vanema poolt Tartu ülikooli ühistegevuse õppetooli professoriks 28. juunil, kuhu te- ma oli valinud ülikooli nõukogu.

*

Oma otsusega 26. juulist võttis Valitsus sekvestri aila kirjastusühisus „Postimehe“, kelle väljaandel ilmub Tartus samanimeline ajaleht. „Postimees“ asus juba pikemat aega maksuraskustes. Lehe kauase ea tõttu Eesti ajakirjanduses ja tema võlausaldajate huvides Valitsus otsustas hoiduda lehe sulgemisest ja mää- ras „Postimehe“ ja tema ettevõtete valit- semiseks sekvestri valitsuse, kuhu kuuluvad Tartu linnapea, Pikalaenu Panga inspektorid ja majandusministeeriumi rahandus- osakonna laenubüroo juhataja. „Postime- hes kajas viimasel ajal valitseva korra vas- taseid toone.

*

Suurem tulekahju, järjelt ju- ba mitmes kord, leidis aset 7. juulil Tallinnas, Kopli poolsaarel, kus põles ma- ha metsatööstus „Viktoria“ tehas ühes seadete ja suurema osa metsamaterjaliga. Kustutustöödel sai surma tuletoorjuja Di- mitrijev, ja kolm teist sai raskesti vigas- tada. Tuli hävitas varandust ligi 50 milj. sendi väärtuses. Tule tekkimise ümber valit- seb saladuskate. „Viktoria“ peaaktsionär ja direktor Ezriel Behrman võeti politsei- lisele ülekuulamisele, kuid vabastati hil- jem süüdistusandmete puudusel. Kuulda- vasti tuleb Behrmanil Eestist siiski lah- kuda.

*

Teine raske õnnetus juhtus 10. juulil Jägala laskeväljal, kus kukkus alla ja pu- runes õppe lennuk. Kaks lendur- ohvitseri, kapt. A. Arro ja leitn. E. Muru said silmapilkselt surma.

Mõni päev varem, 5. juulil, sai Tapal lasketiiru varjendi ehitustööde juures kä- sigranaadi kesta lõhkemise tagajärjel sur- mavalt haavata sama rügemendi pioneer- ohvitser kapten Treuhoff. Plahvatus kiskus tal ära parema käe, purustas mõle- mad jalad, ja tekitas raskeid haavu kõhtu ja pähe. Kuigi arstiabi oli kiire — suri ohvitser mõni tund hiljem Tallinna kaitsevää- keskaiglas enne operatsiooni.

*

K. A. Hindrey, eesti tuntud karikaturist ja kirjanik, pühitses 15. augustil oma 60- aastast sünnipäeva.

K. A. Hindrey on tunduvat mõju aval- danud eesti kultuurilisele arengule. Ta il- mus eesti avalikusse 1904. a. paiku, põl- veneb Abjast, õppis kunsti alal Peterbur- ris, Münchenis ja Pariisis. On pikemat aega teotsenud ajakirjanikuna, kuuludes „Postimehe“ koosseisu. K. Hindrey andis sel ajal välja poliitilist pilkeajakirja „Sä- demed“, on avaldanud rida biograafilise iseloomuga, kunsti kriitikat käsitavat ja muid töid, mis kõik äratanud eesti avalikus elus tähelepanu.

A. T.

N. M. K. Ü. ekskursioon Brüsselis, 6. juunil 1935. a. ühes Belgia eestlastega.
Ekskursandid Manneken Pis'i Juures. (Vaata lhk. 20.)

Organiseeritud Välis-Eestist.

Jaanipäev Sao Paulos.

Eesti sõbra Leedu konsuli Mačjulise lahkumine. — J. Viinamägi tegutseb eesti seltsis.

Eestlased pühitsesid ka Brasiilias jaanipäeva. Siinne Sao Paulo eesti selts „Uus Kodu“ korraldab iga aasta jaanipeo. Seda on ta teinud juba mitmel ja mitmel korral ja see on saanud kombeks.

Siin on sel ajal viinapuu lehed lõõnud kollaseks, pudenevad puult, on külmem aeg. Mehed mähivad kaelad villastesse sallidesse, ise lödisedes. Katolikuusu pühade auks poisikesed tänaval teevad pauke. Sellega peab harjuma, sest see käib närvidele. Lapsed teevad tänavale tuled — lastel on see suur lõbu — ja vanemad vaatavad pealt. Taeva alla lastakse siidpaberist õhupalle, mille sees põleb tuli, mis sünnitab kergest suitsust õhku ja viib palli kõrgele taeva alla. Öösel, pimedas Brasiilia öös, paistavad need pallid liikuvate tähtedena. Neid on palju.

Agas kirikud korraldavad usulisi rongikäike uhkete punaste lippudega, kuhu kujutud Jumala meelepärased ja kanged sõnad ladina keeles. Naised ja noored tüdrukud valgeis rõivais, nii kui valged vaimud, aga väikesed tüdrukukesed, nagu inglid, sest

nad on üleni valged, isegi valged sandaalid jalas, ja selja külge on kinnitatud tiivad. Ilusad on need lapsest-inglid, käed palves, kõndides rongikäigus.

Tänavune jaaniõhtu möödus eesti seltsis „Uus Kodu“ erilise pidulikkuse ja pühapäevalikkusega. Jaaniõhtu ei olnud mitte ükski kodumaa jaaniõhtu meeletuletus, vaid ühtlasi ka Leedu konsuli dr. Petras Mačjulise lahkumisõhtu. Leedu konsul on kutsutud oma valitsuse poolt Leedusse kõrgemale kohale ja lahkub Sao Paulost lähemal päeval, võib-olla jäädavalt.

Leedu konsulit mäletab eesti seltskond ja eesti selts „Uus Kodu“ healmeelil kui oma sõpra, kui isikut, kes nii mitmel korral häda ajal seltsile abiks oli, kui veel puudus Sao Paulos Eesti konsulaat. Dr. Petras Mačjulis on eesti seltsi auliige ja E. V. valitsus nimetas ta oma aukodanikuks teenete eest siinsetele eestlastele.

Kuid veel — meile tuli külla hra Jüri Viinamägi, tuntud väliseestlane Euroo-

Sao Paulo E. H. ja A. S. „Uus Kodu“ Rio de Janeiro osakonna juhatus.
 Nende keskel külalisena Eesti tuntud laulja Jüri Viinamägi.
 Istuvad vasakult: A. Ende (sekretär), J. Viinamägi, G. Sander (esimees).
 Selsavad: A. Romberg, J. Krisch, M. Ernits ja A. Lauk.

pas, eriti Saksamaal, lauluteoreetik, laulja ja tuline Eesti patrioot.

Kõigil neil nimetatud asioludel oli saal tulvil, umbkaudu 400 inimest. Külalistest ja silmapaistvamatest isikutest olid peol: dr. Synesio Pestana, Baltimaade Sõprade Ühingu esimees, Leedu konsul dr. Petras Mačiulis, Eesti konsul Finn B. Arnesen, J. Kartau — Eesti endine minister, Läti konsul, konsulite sekretärid j. t.

Jaanipeo eeskava eest oli suurepäraselt hoolitsenud Joh. Lindberg. Kaks pisket naljanäidendit ja Joh. Linbergi oma loodud revüü. Joh. Linberg on tantsija, on näitejuht, laulja ja näitleja. Kuid Joh. Linberg on veel tantsuõpetaja, kes tänuväärt tööd ja pidevat püsivust üles on näidanud, õpetades eesti tütarlastele sarnaseid ilusaid tantse kui „Tarantella“ — ballett, „Jänesed“ — ballett, „Hollandi tants“ ja grupitants „Valss“.

Eesti konsul Sao Paulos Finn B. Arnesen, kõneledes Leedu konsuli dr. Petras Mačiulise lahkumisest, tuletas meelde tema sõprust ja aitajalikkust ning soovis temale kõikide eestlaste ja omalt poolt head reisi ühes õnnega omal kodumaal. Samu sõnu kõneles ka seltsi asutaja liige August Uint, üks vanemaist Brasiilias asuvaist eestlasist. Al-

guses eesti, pärast pikemalt portugaaliale keeles, millist hr. Uint valdab võrdsest oma emakeelele.

Kõnelele vastas Leedu konsul rõkkava käteplagina saatel.

Mälestuseks siinsetelt eestlastelt, seltsilt ja konsulilt annetati Leedu konsulile brasiilia puust nikerdatud Eesti Vabariigi vapiga kaunistatud album ühes häid soove sisaldavate sõnade ja allkirjadega. Lisaks annetati lilli.

Hr. J. Kartau, kes ennast viimasel ajal pidevalt ja aktiivselt on seltsi töösse rakendanud, tuletas meelde lühikeses kõnes kodumaa jaaniõhtut. Ühtlasi tutvustas ta pidulistele külalist Jüri Viinamäge.

Hr. J. Viinamägi esines kõnega kodumaa armastusest ja laulis paar kodumaa laulu. Eriti mõjus „Isamaa ilu hoieldes“, milles J. Viinamägi andis tunnistuse oma hästidistsiplineeritud ja väljatöötatud häälest. Külalisele annetati lilli ning aplaus saalis ei tahtnud vaikida. Ent J. Viinamägi omab veel hea pedagoogilise ande laulu alal. Ta on suurepärane koorijuht. Seda näitas ta „Uus Kodu“ segakoori juhatamisel. Ei tahtnud enam ära tunda endist koori. Nii oli see muutunud. Ja seda vast ainult mõne proovi või paaritunnilise õpetamise järele.

**Harbiini eestlased
võidupühal konsul
A. Lõhmuse laev-
suvila lael, Sanga-
ri jõesel.**

Eeskava lõppedes algas tants jazz-orkestri saatel, mis kestis lõbusalt ja tujuküllaselt kuni hommikuni.

Nii möödus eestlastel jaanipäev Brasiilias.

Alleks.

„Uus Kodu“ Rio de Janeiro osakonna poole aasta tegevusest.

3. veebruaril s. a. peeti ära „Uus Kodu“ Rio osakonna peakoosolek Poola seltsi ruumides.

Seni on korraldatud mõned koosviibimised ja kaks pidu, mis hästi õnnestusid. Eestlased suhtuvad seltsile heatahtlikult ja tulevikus on lootust suurendada pidude ja koosviibimiste arvu. Seltsi juhatusel on kavatsus piduõhtuid tulevikus siduda kultuuriliste eesmärkidega. Nii kavatakse korraldada loenguid kodumaa ajaloo ja kirjanduse üle. Et loenguid edukamalt läbi viia, otsustati pöörata Välis-Eesti ühingu poole vastava materjali saamiseks.

Uude juhatusse valiti G. Sander (esim.), A. Ende (sekr.), A. Romberg, J. Krisch, M. Ernits ja A. Lauk.

Jüri Viinamägi, viibides Rios, nõustus seltsi laulukoori ellukutsumisega. Selleks avaldavad seltsiliikmed suurt huvi ja poolehoidu.

On samme astunud raamatukogu muretsemiseks. Lehtedest on tellitud „Päevaleht“, „Esmaspäev“ ja „Meie Kodu“. Niipea kui majanduslik külg paraneb, kavatakse tellida ka teist kirjandust. „Välis-Eesti Almanakki“ müüakse suure eduga üksiknumbritena.

Igatsus kodumaa järele sunnib ka Rio eestlasi tihedamale koostööle, mis hõlsubtab organiseerimistööd.

New Yorgi Eesti Haridusseltsi suvisest tegevusest.

Nagu harilikult, vaibub seltskondlik tegevus suvel. Ei taheta olla sisemistes ruumides. Selle asemel sõidetakse linnast välja loodusesse.

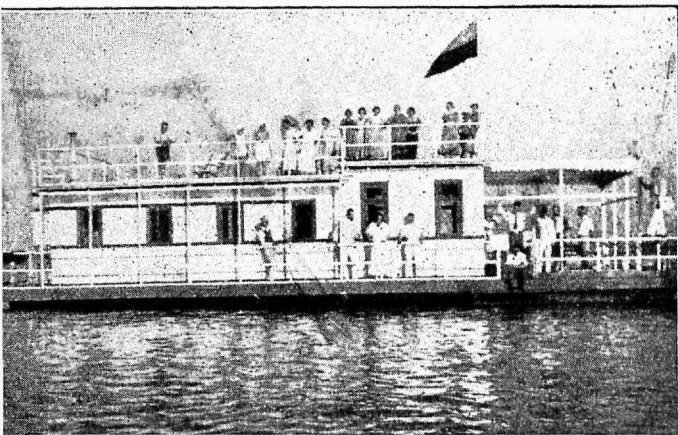
Talvise hooaja lõpetas N. E. H. S. tegevlaste omavahelise koosviibimisega 1. juunil, kus ühises pidulauas vahetati mõtteid möödunud hooajast ja tehti ka uusi kavasid juba järgmiseks hooajaks.

Suvisest tegevuse silmapaistvamatest momentidest on märkida eeskätt Brooklyni rahvatantsude pidustuste kordamist 2. juunil New Yorgis Central Pargis. Esinesid jällegi Soome, Rootsi, Eesti, Leedu, Saksa, Kreeka ja Prantsuse laulukoorid. Rohkearvuline publik jälgis ettekannet huviga. Ajakirjandus tõi ettekannetest rohkesti pilte ja kiitvaid kirjutisi. New York „Times“ tõstis eriti esile eestlaste ja leedulaste esinemise, tuues suure ülesvõtte eestlastest avarongikäigul. Märgiti Eesti ja Leedu hästi distsiplineeritud laulu ja treenitud hääli. Erilised teened sellel esinemisel olid pr. O. Kukepuul, kelle õul lausus eeskava teostamine.

22. juunil peeti kapt. Tiedebergi loodulikult ilusas farmis Paramus, New Jerseys, jaanipäeva. Lõkendav jaanituli süttis kõigis ilusaid kodumälestusi. Lauldi ja lõbutseti järgmise hommikuni, mil pühapäevaseid suvitajaid juure tuli ja edasi kestis juba harilik tujuküllane piknik.

Võidupüha pühitsemine Harbiinis.

Jaanipäeva õhtul eesti seltsi ja naiskomitee ühisel korraldusel pühitses Harbiini eesti koloonia võidupüha. Konsuli hra A. Lõhmuse lahel loal kasutati koosviibi-

**Harbiini eestlased võidu-
püha pühitsemas konsul
A. Lõhmuse laev-suvilal
Sungari jõel.**

miseks tema ruumikat laev-suvilat Sungari jõel. Koos oli üle 50 inimese. Piduliste selgitati peo tähtsust: võidurikka vabadus sõja mälestamine ja Eesti rahva üksmeel suse ja tahtjõu tunnistamine. Ühine õhtu- söök Eesti lippudega ehitud laeval, kenal, soojal õhtul, mille vaikuses nii elurõõmsalt kõlasid isamaalaulud, viisid mitmedki mälestustes kodumaale. Ringmängudest ja tantsudest kaldal sütitud võidutule ümber võtsid osa nii noored kui vanad. Lignes hommik, kui algas kodusõit.

Eestlaste elust Kopenhaagenis.

22. märtsil korraldas sinne eesti selts koosviibimise oma liikmetele tuttavate ja sõpradega, millest osavõtt oli väga elav. Koosviibijad esinesid mitmesuguste ettekannetega — peaaesjalikult Eesti laulude ja muusikaga. Samal puhul teatati juhatuse poolt koosviibijatele, et kavatsusel olnud klubi leiab teostamist. Kohvik „Osborne“ direktsooniga on saavutatud kokkulepe, mille järgi „Eesti Kodu“ saab kasutada väikest eraldatud kabinetti igal kesknädalal kl. 20—23 vahel. Klubi ruumides pannakse välja Eesti kirjandust, ajalehti, ajakirju jne., mitmesugused mängud (male, domino, kaardid jne.).

Märtsi lõpust juuni alguni aset leidnud klubi koosviibimised on tõendanud „Eesti Kodu“ juhatusele, kuivõrd tunti siin puudust sarnase kogumiskoha järele, sest keskmiselt on kesknädalati koos käinud 15 kuni 30 inimest. Selle tõttu otsustaski klubi juhatus neid kooskäimisi jätkata ka suvekuudel, niikaua kui osavõtjaid leidub.

18. mail korraldati „Eesti Kodu“ poolt suurem koosviibimine kohvilaua ja muusikalise eeskavaga ning sellele järgneva tantsuga. Pidu kujunes eestipäraseks kevadpeoks: saal ja pidulauad olid ilustatud toominga- ja kaseokstega, mille vahelt paistsid Eesti ja Taani lipud. Ettekannetega esine-

sid mitmed seltsi liikmed ja ka mõned Taani kunstnikud. Ka Eestis hästi tuntud harmoonikakunstnik hra Borgström oma õpilastega, tema abikaasa pr. Borgström (endine Pärnu „Endla“ ja Narva „Võitleja“ teatrite primadonna Milly Nõmtak), Taani laulja Dahl j. t. aitasid kaasa peo heaks kordaminekuks ja tuju tõstmiseks. Pidust osavõtjaid oli üle 70 ning laiali mindi alles peale kella 2 öösel.

Lähemas tulevikus kavatses ühingu juhatuse korraldada ühise väljasõidu Kopenhaageni kaunisse ümbrusse.

Ühing kutsus kõiki Kopenhaagenit külastavaid eestlasi osa võtma klubi koosviibimistest (klubi aadress on Westerbrögade 84, kohvik „Osborne's“). Koosviibimised, nagu eelpool mainitud, leiavad aset igal kesknädalal kl. 20—23.

23. mail pühitses sinne Eesti peakonsul E. Carl sen 60 aasta sünnipäeva, mil puhul „Eesti Kodu“ poolt anti temale üle Taska töökojast tellitud eesti-mustriline kirjamapp tänutäheks tema vastutulelikkuse eest ühinguile.

J. R.

Belgia Eesti Seltsi tegevusest.

5. juunil saabus Belgiasse NMKÜ uhke turismiautobusega eestlaste ekskursioon (42 inimest), et külastada Brüsseli maailmanäitust.

Belgia Eesti Selts korraldas turistidele vastuvõtu, mis võimaldas sidemeid värsken-dada Kodu-Eesti ja Belgia eestlaste vahel.

8. juunil korraldas selts „La Loyal“ saalis ekskursantidele koosviibimise, millest võttis osa ka kogukas pere B. E. S-i liikmeid ja teisi kaasmaalasi, kellest mitmed olid sel puhul saanud teistest linnadest.

Teelauas, kus ei puudunud ka puuvili ja vein, peeti vastastikkü vaimustavaid kõnesid ja lauldi isamaalisi laule. Koosviibimine kestis teelauale järgneva tantsuga hilja öö-

Belgia Eesti Rahvusühingu juhatus.

Istuvad vasakult: prl. Brandt, (juhat. liige), E. Kalman (esimees), prl. O. Gutman (rev. kom. li.), konsul Drugmond (patronaat-komitee esim.), pr. Mutli (abiesimees), asekon sul P ä r i i Antverpenist (patronaat-kom. liige). Seisavad: hrad Part (laekur), Gutman (kirjat.), Saun (Antverpeni esindaja) ja L. Kondor (rev. kom. liige).

ni ja andis kodumaalastele tõenduse, kui võrra kalliks peavad Belgia eestlased oma kodumaad. Ekskursandid olid vaimustatud südamlilkust vastuvõtust. Vastutasuks lubasid nad oma kaastööd B. E. S-ile, aidates tutvustada oma kodumaad belglastele.

*

Belgia eesti seltside ühinemisest ei ole asja saanud ja selle on B. E. S. oma kavast välja jätnud, kuna kumbki organisatsioon end likvideerida ei taha. Arvestades öhk-konda, mis valitseb Belgias asuvate eestlaste seas, peab juhatus rakendama kõik oma jõu seltsi tegevuse elustamiseks, et kasvaks kaasmaalaste huvi B. E. S-i vastu ja nad kõik seltsi ümber koonduksid ühiseks pe-reks.

A. K.

Belgia Eesti Rahvusühingu tegevus kasvab.

Rahvusühingu ümber Brüsselis on viimasel ajal kogunenud uusi jõude, mis palju elavust on juurde toonud ühingu tegevusse. Eriti märkimisväärne on esimeste seltsi elu pioneereide prl. Gutman'i ja hra Puurman'i astumine Rahvusühingusse. Prl. Gutman, kes on kohalise konsulaadi sekretär, on üks vanemaid seltskonnategelasi, olles juba esimese eesti organisatsiooni, end. Brüsseli Eesti Seltsi mitmekordne juhatus liige, ja hra Puurman end. Brüsseli Eesti Seltsi esimene esimees ja ka asutaja liige.

9. juulil jõudis Brüsseli Tallinna NMKÜ ekskursioon (teine eksk.) hra Küttimi juhatusel 30 eestlase ja 4 soomlasega. Neid vastu võtmas olid konsulaadi sekr. prl. Gutman, ühingu esimees hra Kalman, V.-Eesti ühingu usaldusesindaja hra Kondor ja peale nende rohkesti teisi kohalisi eestlasi. Linnaga tutvumisel olid abiks Rahvusühingu liikmed. 11. juuli õhtul oli café Madeleine'i saalis ühingu naispere poolt korraldatud teelaud, kuhu oli ligi 80 kutsutud külalist ilmunud. Osavõtjate seas võis märkida Eesti Antverpeni asekon sul

Perlit ja Brüsseli Soome asekon sul Munsterhjelmi.

Peeti vastastikku kõnesid. Öhtu kujunes väga koduseks. Kahju oli, et see nii kiirelt keskööl lõppes, sest järgmisel päeval varahommikul eesti hiigelomnibus raputas Brüsseli tolmu, et öhtuks Pariisi jõuda.

21. juulil oli ühingu juhatus poolt kokku kutsutud erakorraline peakoosolek, sest ühingu liikmete arvu kasvamise tagajärjel oli tarvidus põhikirjas ette võtta muudatusi.

Koosoleku juh. valiti hra Kondor ja kirjatoometajaks hra Gutman. Esimees kandis ette lühikese ülevaate ühingu tekkimisest ja tegevusest ning selgitas põhikirja muutmise tarvidust.

Juhatusesse suurendati 7 liikme peale ja samuti nähakse põhikirjas ette kõrgem patronaatkomitee, mille esimeheks on Brüsseli Eesti aukon sul.

Ühingu esimeheks valiti tagasi hra E. Kalman, kuna ülejäänud juhatus peale ametite jaotust kujunes järgmiseks: abiesimees pr. Mutli, kirjatoometaja hra O. Gutman, laekur hra I. Part ja ametita liikmeteks prl. L. Brandt, hrad Puurman ja Saun, neist kaks viimast jäävad esitajateks Antverpeni.

Ühingu kõrgemasse patronaatkomiteesse kuuluvad: esimees Brüsseli Eesti aukon sul hra Drugmond ja liikmetena Antverpeni Eesti aukon sul hra Verbeeck, asekon sul hra Perli ning Brüsselis tuntud Eesti sõber belglane hra Grognaard.

Revisjonitoimkonda valiti prl. Gutman ja hra Kondor. Peotoimkonda pr. Kondor, prl. Kalman, prl. Juht, hra Erich Kalman ja prl. Adamka.

Juhatusesele tehti ülesandeks tellida mitmesuguseid kodumaa ajalehti ja muretseta ruumid kooskäämiseks. Ühingu ametlikuks aadressiks on Eesti konsulaadi aadress Brüsselis: 79, rue du Marché, kuna esialgseks kooskäämise kohaks on café Madeleine, iga pühapäeva öhtupoolikul.

E. K.

Eesti Organisatsioonide Liidu juhatus Lätis pr. Perli lahkumispäeval.

Vasakult: Liidu laeaur R. Hendrikson, esimees J. Verendel, kirjatöömataja pr. A. Perli.

Riia eestlaste seltskondlik tegevus.

Liidule valiti juhatus ja Ape eesti seltsile anti laenu.

Enne kevadpühi oli Eesti Organisatsioonide Liidul Lätis peakoosolek. Esindatud olid kõik liikmeks olevad org.-d, ka provintsi — Aluksnest ja Hopast. Koosolekul valitses täielik omavaheline arusaamine, kõik tähtsamad otsused tehti ühemeelselt.

Liidu esimeheks valiti tagasi is. J. Verendel (Riia Eesti Haridus- ja Abiandmisseltsi esimees), sekretäriks pr. A. Perli (Riia Eesti Naisseltsi esinane) ja kassahoidjaks hr. R. Hendrikson (L. Ü. eesti üliõpilasselts „Estiast“).

7. aprillil oli Riia Eesti Haridus- ja Abiandmisseltsi peakoosolek, kus oli ka arutusel laenuandmine Ape Eesti Hariduseltsile maja ehitamiseks. Peakoosolek otsustas veel laenata £ 2000.—, seega Ape Eesti Hariduselts on saanud mainitult seltsilt laenu kokku £ 5000.—.

Riias lahkusid agaramad eesti seltside tegelased.

Käesoleval suvel kaotasid Riia eesti seltsid mitu agarat tegelast, kes asusid elama mujale. Suve algul lahkus abielupaar Perli'd, kuna hra Perli nimetati konsuliks Antverpeni. Proua Perli'ga kaotas Eesti Organisatsioonide Liit Lätis energilise ja sümpaatse kirjatöömataja ning Riia Eesti Naisseltsi oma kauaaegse agara esinaise. Hra Perli oli Riia Eesti Har.- ja Ab.-seltsi revisjonikomisjoni ja R. E. H.-A. osakonna juhatuse liige. Lahkujaile korraldas E. O. L. L. austamisõhtu, millele kogunes hulk Riia eestlasi. Aktusel annetati pr. ja hra Perliile tänu ja lugupidamise tähena väärtuslikud kingid Liidu ja seltside poolt ning avaldati sügavat kahjatsust nende, eriti pr. Perli, lahkumise üle.

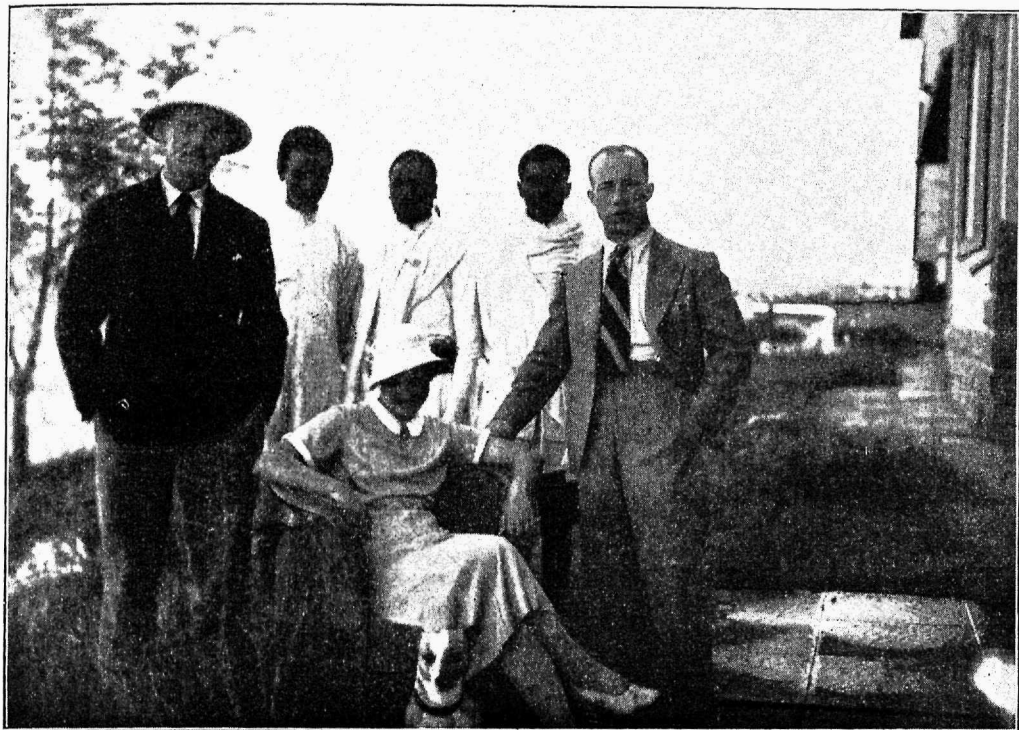
Kesksuvel lahkus abielupaar Engelbrecht'id, kes peale 10 aasta Riias viibimist asusid elama Eestisse. Hra Engelbrecht'iga kaotas Riia Eesti Haridus- ja Abiandmisseltsi oma agaraima ja sümpaatseima tegelase (nagu hra E. ise nimetas, olnud seltsi temale teiseks koduks). Ei olnud seltsis algatust, millele hra E. oma käsi külge poleks pannud: juhatuse liikmena, näitetrupi vanemana, laulukoori liikmena, ekskursioonide organiseerijana, delegaadina jne., jne. oli ta alati tegevuses, olgu seltsis, seltsi osakonnas, eesti koolis või mujal. K. a. kevadel valiti hra Engelbrecht ka Välis-Eesti Ühingu Riia klubi juhatusliikmeks. Pr. Engelbrecht tegutses edukalt R. E. H.-A. laulukooris ja R. E. Naisseltsis.

Riia seltsid austasid oma lahkujaid tegelasi — pr. ja hra Engelbrecht'i koosviibimisega, millel peeti palju kõnesid ja annetati lahkujale väärtuslikud kingid. Nimetatud koosviibimist austasid oma osavõtuga ka Eesti-Läti-Leedu sõprusühingute kongressile saanud delegaadid ja ekskursandid. **Oculus.**

Öölokaal — restoran

Du Nord

Rataskaevu 3, tel. 433-45.

Abessiinia eestlased jaanipäeval 1935. a. Georg Leles'i maja ees.
 Vasakult: Vold. Hendrikson, pr. Leles ja Georg Leles. Taga hra Leles'i
 teenijad.

Ringvaateid välismailt.

Eestlaste elu Abessiinias.

Eestlane hotell-sanatooriumi pidajana. — Olukord Abessiinias. — Keisri tunnustus eestlastele.

Kiri Etioopiast.

Abessiiniasse (Etioopiassa) on püsivalt elama asunud eestlane hra Hendrikson, kes seal on viibinud juba seitse aastat. Hra Hendrikson peab hotell-sanatooriumi, mis asub Addis Abebast kilomeetrit 500 Djibouti poole, Dire-Daoua lähedal Errer-Gotha's. Seda sanatooriumi loetakse raadioaktiivsete mineraalvete allikate poolest teiseks maailmas (esimene asub Austraalias Johannesburgis). Konstruktiiivselt ei saa ettevõtet võrrelda küll näiteks Marienbadiga, kuid Aafrika oludes on ta täiesti rahuldav.

Aasta tagasi keiser lubas suuremad summad täiesti euroopalikult moodsa hotell-sanatooriumi sisseseadmiseks, kuid praegune poliitiline olukord tõkestas seda kavatsust.

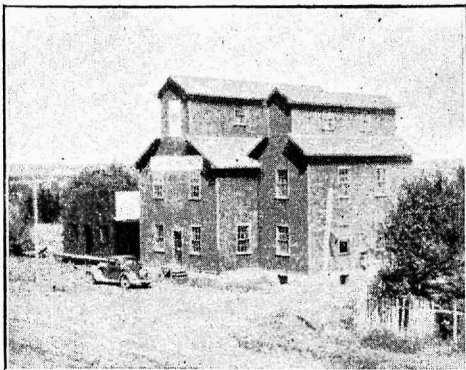
Hotelli läheduses on hra Hendriksoni käsutuses umbes 25—30 ruutkilomeetri suurune puuviljaistandus, mida asjatundjad on tunnistanud parimaks Ida-Aafrikas. Kogu

hotell ja istandus asub maastikuliselt ilusal kohal ja kliima on seal hea. Hotelli rõdult võib näha sageli eemal mäe jalal jalutavaid lõvisid, pantreid, jaanalinde jne. jne.

Jaanipäeval käis hra Hendrikson minul Addis Abebas külas. Pidasime siis ka Eesti kombel jaanipäeva ja tuletasime meelde neid jaane, mis Eesti tõrvavaadi tule valgel ja lõõtsmoonika saatel mööda saadetud.

Hra Hendrikson ja mina oleme oma eluga täiesti rahul. Mina asusin siia 1932. a. ja teenin tehnikuna riigi raadiojaamas. Praegusel momendil ei soovita ma aga kellelegi siia sõita, sest iga päev oodatakse sõja lahtipuhkemist. Kui aga see olukord möödub, siis arvan, et kuskil mujal võõrsil paremaid võimalusi leida ei või, kui siin.

Oleme siin tutvustanud ka Eestit. Vähe-malt need, kellega oleme siin kokku puutunud ja kel varemini Eestist aimugi ei ol-

Eestlaste Jahuveski Eckville'is, Albertas.

linda, teavad nüüd Eesti asukohta, tema pealinna, Tartu ülikooli ja riigivanema nime.

Oleme püüdnud siin eestlasi vääriliselt esindada ja selle tõttu on kõik etiooplased kui ka välismaalased eestlastest heal arvamisel. Keiser lasi meile öelda oma ministri kaudu meeldiva komplimendi, et kui kõik eestlased on sarnased mehed, nagu nad siin on, et siis tema neile Etioopiassa sõiduks ei tee mingisuguseid takistusi, kui neil aga tahtmist peaks olema siia tulla. Teatavasti kõikide välismaalaste sissepääs on nüüd Etioopiassa võimaldatud ainult keisri allkirjaga varustatud loaga, mida on väga raske saavutada. Meie oleme sellega sissepääsu kõigile tublidele Eesti kodanikkudele lahendanud, kuigi mitte just küll igale, sest tuneme end vastutavatena ja isiklik tublidus on selle tõttu nõuetav, et eestlaste head nime siin mitte rikkuda.

G. L e i e s.

Eestlasi Peace Riveril, Põhja-Albertas, Kanadas.

Kaugel Põhja-Kanadas asub üksildaselt eesti asundus Peace River (Rahu Jõgi), mis oma nimetuse on saanud samanimelise jõe järgi. Läheduses ei ole ühtki teist eesti asundust.

Esimesed asunikud Peace River'il olid H. Rosenthal ja Otto Luberger Tallinnast, kes siia tulid 1927. a. kevadel. Nüüd on eestlaste arv siin paisunud 25 hingele.

Põllupidajad on pühendanud end enamasti suurejoonelisele nisukasvatamisele. Nisu on hea ja Chicago näitusel kroonitud kahe esimese auhinnaga.

Seitsmel aastal, mis olen elanud siin põhjas, ei ole ma näinud viljaikaldusi.

Talv on pikk. Tänavu, näiteks, lumi läks ära alles aprilli keskel, kuna talve algus oli novembri keskpäeval.

Maad on selles Põhja-Alberta osas vahalt. Valitsus annab iga perekonnaliikme

peale tasuta maad 160 aakrit. Kohati on maa hea, kuid on ka palju põllupidamiseks kõlbmatut maad, kus veel indiaanlased jahti peavad ja kala püüavad.

Üksikud eestlased on end rakendanud tegevusse karusnahkade äriga. Kuid see töö on suurte raskustega seotud. Talvel ei ole käidavaid teid. Tuleb kasutada koortekelkusi nahkade veoks. Harva, kui saab kasutada hobust.

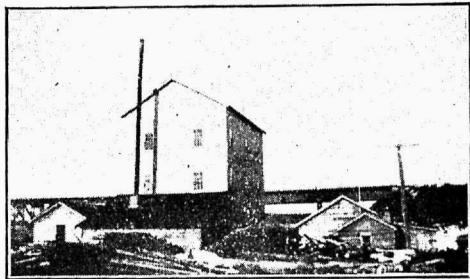
Paar aastat tagasi kaubitses siin üliõpilane August Thomson Tartust. Tema vahetas elutarvete vastu indiaanlastelt karusnahku. Võttis omale Peace Riveris peale kaupa kahehobuse koorma ja algas 80-miilist teekonda hommikupoole, kus on suured järved ja indiaanlaste jahimaa. Mingisugust tee jälge ei olnud. Maa oli kaetud kolme jala paksuse lumega, millest hobused oma raske koormaga läbi pidid sumama. Inim-asulaid ei olnud kümnete miilide viisi. Nii oli õigelt teelt kõrvaalesattumine väga kerge.

Kord sarnasel reisel eksiski Thomson ära. Üks hobune väsis. Oli südaöö ja ähvardas külmasurm. Kuid teine hobune, kes oli suurem ja tugevam, vedas Thomsoni kõie otsas kaks miili lund mööda ühe indiaanlase onnini. Seal raviti õnnetu ärimees jälle terveks. See võttis üliõpilase isu kaubitsmiseks koguni ära. Sarnane tööala nõuab suuri kogemusi, vilumust ja harjumist, seda temal aga polnud kuigi palju.

Mõned eestlased on Põhja-Albertas jõudnud juba heale järjele. Siin peab märkima eeskätt Moro'ode perekonda, kes omavad kaks moodsat jahuveskit. Hea ettevõtlikkus ja aus nimi aitasid neid niikaugele, et võisid asutada oma tööstusettevõtteid. Usaldati laenu, masinaid anti järelemaksuga. Ettevõtlikkus tasus end hästi ja varsti olid kõik võlad tasa teenitud.

Neil päevil pandi Peace Riveri veskisse sisse uus 150-hobusejõuline aurumasin. Tsilinder kaalub 12½ tonni, rihmaratas on läbimõõdus 10 jalga ja kurbliivõli 7½ tolli, seega õige suur masinamürakas, mis veski võimet tublisti tõstab.

K. M.

Oskar ja Ed. Moro Jahuveski Peace Riveril.

Brisbane'i eestlased — ehitusettevõtjad.

Vasakult: J. Braun, K. Laaman, O. Küba'rsepp, E. Vilberg, J. Tops ja J. Pällö. Pildil puudub meeskonna juht Ch. Pohla. Paremal Brisbane'i eestlaste poolt ehitatud sild.

Eestlaste ehitatud betoonsild Brisbane'is.

Eestlasi on Queenslandis paljudel aladel tegevuses, küll farmeritena, subkrulõikajadena, puuvillanoppijatena jne. Kuid osa eestlasi tegutses hiljuti ka sillaehituse alal, ehitades ühes Brisbane'i eeslinnas suurvee poolt ärauhitud silla asemele uue betoonsilla. Suure kuivuse järele teinekord tulevad ägedad vihmavalingud, mis teevad suurt kahju. Ning nüüdki suure hävitustöö järele algas ülesehitustöö. Hävitatud silla ehitamise said enese kätte eestlased, osalt küll eestvõtja hra Chas. Pohla agaruse tõttu. Eestlased lõpetasid sillaehituse väga täpselt plaanide järgi ning said silla vastuvõtmisel kiitva otsuse linnavalitsuse inseneridelt.

Manchukuo eestlaste olukord raske.

Meile kirjutab A. Nortots Manchukuoist: Olukord Kolmjõel, Manchuurias, on uue valitsuse võimule pääsemisel tublisti muutunud. Uued maaperemehed seadsid sarnase korra sisse, mis eurooplastele harjumata. Selle asemel, et rahva arv kasvaks, kahaneb ta järjest. Paljud sõidavad ära, et pääseda harjumata oludest.

Eestlastest lahkusid hra Villemson, hra Rummel ja agronoom Kangro.

Kolmjõe asunikud palusid kubermangu valitsust, anda neile luba ühise kultuurmajapidamise sisseseadmiseks. Seda luba üldse ei antud.

Praegu viibivad Kolmjõel Artur Nortots ja hra Tiedeman, kellel kinnisvarad ning sellepärast raskem lahkuda maalt.

Postiolukord on Manchuurias ka võimatu. Isegi enamus tähitud kirjadest läheb kaduma. Manchuuria kohta võib öelda: „Keiser on kaugel ja Jumal kõrgel.“

Ka ilmastik sünnitas palju kahju põldudele. Suvi on enneolemata kuum. Kuus nädalat ei ole sadanud vihma ja kuumus tõu-

seb päikese käes 48—50° C. Päike kõrvetas kartulipealseid ära, nisupõllud on kollased, aga kaer, oder ja tatar ei ole veel kasvama hakanudki. Suured tuuled ja kuumus kuivatavad maapinna kuni 6 tolli sügavuseni tuhkkuivaks. Külast-külla, põllult-põllule ja majast-majja käib juba 40 päeva ristikäik usklikkudega, aga vihma ei tule ja ei tule.

Sunnimaksu aga määrati Kolmjõe pere-meestele 110 tuhat puuda nisu ja 220 tuhat puuda kaera turuhinnaga.

Uued Eesti kaubad Ameerika turul.

Eesti või ja turvasammal New Yorgis.

Uuemate Eesti kaubaainetena Ameerikas on või ja turvasammal. Eelmise aasta suur põud viis või hinna siin kõrgemale, kui see olnud paljudel aastatel, ning teisest küljest äärmiselt madalad võihinnad Euroopa turgudel on annud võimaluse või sisseveoks ühendriikidesse, vaatamata sellele, et igalt naelalt tuleb sisseveol maksta 14 centi tolli. Teiste riikide hulgas on sel kevadel tulnud juba mitu suuremat võisaadetist ka Eestist ja, nagu äringondadelt kuulda, oleks võimalik olnud siin turustada Eesti võid tege-likult piiramata arvul, kui seda oleks aga olnud saada. Kuni maikuu lõpuni oli või toodang Eestis veel niivõrd väike ja meie eksportöörid nähtavasti teiste turgudega niivõrd kinni, et vaatamata mitmele järelepärimisele Ameerika ärimeestelt ei saadud teha ühtegi pakkumist.

Viimasel ajal on Ameerikasse teed leidnud ka Eesti turvasammal, mida siin tarvitatakse alusena loomadele ja lindudele ning aianduses. Juba mõnda aastat on sinise Eesti esinduse eestvõttel püütud kohandada Eesti turvast sinise turu nõuetele, ning nähtavasti on see nüüd hästi õnnestunud. Hiljuti sinise firma Consumers Import Co. poolt levitatud kuulutuslehtede järele on näha, et Eesti turvas on tunnistatud nii kvali-

teedilt kui ka pakkimise poolest ekstra heaks kaubaks. Eesti turbatööstuse ja tähendatud firma vahelise lepingu järele tuleb kogu Eesti alusturba toodang ühendriikidesse ja, nagu kuulda, takistab suuremat müüki ainult Eesti turbatööstuse piiratud tootmisevõime, mida järgnevatel aastatel suuresti tõsta tahetakse. „Meie Tee“.

Eesti kaupade näitus sügisel New Yorgis.

Am.-Eesti Kaub. koja lunch Lukk'ile.

Nagu „Meie Tee“ kuuleb, on Am.-Eesti kaubanduskoda otsustanud korraldada käesoleva aasta sügisel suurejoonelise Eesti kaupade näituse New Yorgis. On kavatsusel tuua näitusele kõiki Eesti kaupasad, mis võiksid Ameerikas turgu leida, milleks juba on pööratud Eesti ärimeeste poole, ning palutud ka Eesti valitsusasutuste kaasabi proovide saamiseks.

Väljapanek tahetakse korraldada kas oktoobri lõpul või novembri algul mõnes New Yorgi paremas saalis kahenädalase kestvusega, ning sellejärele moodustada saadetud proovidest alaline väljapanek kaubanduskoja ruumides.

Kaubanduskoda andis 13. juunil lunchi Eesti ärimehele, hra Gerhard Lukk'ile, kes ajutiselt ühendriikides viibis, New Yorgi tähtsama klubi — City Club erisaalis, millest võttis osa terve rida New Yorgi tunnutumaid ärimehi.

Eestlased Goddardis, Albertas.

Foremosti Goddardi eesti asundus Lääne-Kanadas ei ole kuigi suur. Eestlasi elab seal 8 hinge: J. Meer oma abikaasaga, R. Lindeman perekonnaga, W. Nugis ja J. G. Meer. Ülespidamist nad saavad põllutööst, peamiselt nisusaagist. Kuid turuhinnad on äärmiselt madalad, nagu see on nüüd ter- ves maailmas. Selle all kannatavad ka eesti põllupidajad. Muidu elatakse vaikselt ja rahulikult.

Peruu piirab sisserändamist.

Peruu valitsus on otsustanud piirata imigratsiooni, millist sammu tervitab heal meelel ajaleht „El Comercio“. Sisserändajalt nõutakse tulevikus mitte ainult moraalse kõlbulikkuse tunnistusi, vaid ka panga tõendust, et sisserändaja on varanduslikult küllalt kindlustatud ja ei satu koormaks avalikule hoolekandele. Või jälle immigrant peab esitama töölepingu kohaliste elujõuliste ja püsivate firmadega. Erandeid selles seaduses tehakse ainult õppuritele, teaduslikkude komisjonide liikmetele, arstidele, sportlastele ja vaimulikkudele.

Sarnase kitsendava otsuse tegemist on põhjendanud võõraste propagandistide sisse- vool Peruu.

A. L.

Jüri Viinamäe esinemised Rio de Janeiros.

Mõne kuu eest Euroopast Lõuna-Ameerikasse siirdunud eesti baritonilaulja Jüri Viinamäe saabumine Rio de Janeirosse oli sealsetele eestlastele ja eesti seltsile suursündmuseks. Vastuvõtt sadamas oli väga südamlük.

Hra Viinamägi kirjutab meile sellest lendposti kirjas:

„Juba ookeanil sain raadio-telegrammi: Olge tervitet! Tuleme vastu! Rõõmust ja üllatusest ei suutnud hoida pisaraid. Tundsin, et nende eestlaste südamed töötavad ja mõtlevad Eesti vaimus.

Rio de Janeiro sadamas oli terve Eesti seltsi „Uus Kodu“ juhatus ja hulk teisi eestlasi mind vastu võtmas. Tundus, nagu oleksime kõik vanad tuttavad, kellel nii lõpmata palju teineteisele kõnelede. Lilled ja veel kord lilled! Südamlükud tervitused, käepigistused, rõõmpisarad — need meenutasid, et viibin, kuigi võõral pinnal, siiski oma suguvendade-õdede keskel.“

Seltsi esimehe üllahkes kodus leidis hra Viinamägi ulualust. Et võimaldada temale harjutamist, siis telliti ärist klaver.

Hra Viinamägi esines lauluetekannetega eesti seltsis käteplagina ja rõõmu- hõisete saatel. Rio eestlased said kuulda oma laulja suust eesti laule.

Jüri Viinamäe esinemised Sao Paulos.

Sao Paulo, suuruselt kolmas linn Lõuna-Ameerikas, omab ilusa linnateatri ja konservatooriumi. Sao Paulot külastavad maailma kuulsamad muusikamehed, andes siin kontserte. Ent töölistele ja keskmisele kodanikule on kõigi nende maailma kuulsuste kunst kättesaamatu kalliduse tõttu.

Maailma kuulus viiuldaja Misha Elman külastas Sao Paulot eestlastest klaverikunstniku Vladimir Padvaga, kuid eestlastest ei viibinud vist ükski nendel kontsertõhtutel. Odavaim pilet rõdul maksis eesti rahas umbes 3 krooni.

Sao Paulo tööline ja keskmine kodanik on kirgline kinokäija, sest kino on oma odavuse poolest kõigile kättesaadav.

Sao Paulo eestlasele, lauljale Jaan Mõlder'ile kuulub au olla esimene eestlane, kes esines iseseisva kontserdiga Brasiilias. See sündis ligi paar aastat tagasi Sao Paulo eesti seltsi ruumides.

17. juunil jõudis eesti baritonilaulja Jüri Viinamägi Sao Paulosse.

Jaamas olid teda vastu võtmas eesti seltsi tegelased ühes kohaliku Välis-Eesti Ühingu esindajaga. Külalisele annetati lilli ja viidi autoga hotelli. Hotellist mindi jala läbi linna eesti seltsi „Uus Kodusse“, kus Jüri Viinamägi tutvus eestlastega ja seltsi ruumidega ning sõi õhtust.

Peale selle võttis Jüri Viinamägi vastu brasíilia ajakirjanikke, andes neile informatsiooni.

Kohe tundis Jüri Viinamägi huvi seltsi tegevuse vastu, õpetades seltsi koori ning viibides järjest seltsi ruumides.

Jaanipeol oli Sao Paulo eestlastel esimene tutvumine Jüri Viinamäega. Samal õhtul esines Viinamägi eesti lauludega ning kõnega ja juhatas seltsi laulukoori.

6. juulil andis J. Viinamägi eesti seltsi „Uus Kodu“ ruumides oma esimese kontserdi. Saal oli täis kiilutud. Olid tulnud kuulama eestlased, kes viibisid esimest korda seltsis. Kontserdil viibis ka Maceiost küllasõitnud eestlane ins. P. Reiman ja Brasíilias kõrgel kohal teeniv hra Müller. Kava koosnes eesti, saksa ja vene lauludest. Klaveril saatis maestro Tobia Perfetti.

Harva saab Brasíilia eestlastele õnn osaks kuulda kontserti. Nüüd oli võimalus seda kuulda omalt laulukunstnikult ja oma seltsis.

Jüri Viinamäele annetati lilli ning rõkavate kiiduavalduste nõudel oli ta sunnitud andma lisapalasid ja kordama eesti laule.

Kuuldes saalis „Kui Kungla rahvas...“, „Isamaa ilu hoieldes“, „Üksinda, üksinda...“, „Vaba Eesti“ ja teisi eesti laule, unustasid eestlased, et nad viibisid Brasíilias, vaid tundsid end kodumaal, omakste keskel.

J. Viinamägi lõpetas oma kontserdi lühikese kõnega, õhutades seltskondlikku koostööd ja kodumaa armastust.

Eesti osakond Brüsseli maailmanäitusel.

Brüsseli maailmanäitusel on esindatud kogu maailma saavutused kõigilt aladelt. Väljapanekud põllutöö, tööstuse, kaubanduse, kunsti, teaduse, tehnika ja teistelt erialadelt on pärit mitmeskümmest riigist ja sisaldavad kõiki neil aladel avastatud tippsaavutusi ja viimaseid uudiseid. Maailmanäitust on küllastanud miljonid inimesed. Ka Eestist on käinud mitu ekskursiooni.

Eesti osakonnas on välja pandud peamiselt diagramme ja tabelleid, kodukäsitöö saadusi ja eksportkaupade proove (v. pilt lk. 11).

Riia eestlased korraldavad RA puhul näituse.

Riia eesti organisatsioonid on otsustanud korraldada RA puhul näituse, millel välja pannakse meie tuntumate kirjanikkude teosed, diagrammid ja skeemid. Ühtlasi korraldatakse ka raamatute müüki, mis Riia eestlaste arvurikka pere juures peaks hästi õnnestuma.

Välis-Eesti ühing on juba kokkuleppe saavutanud ühe meie suurema kirjastusettevõttega väljapanekute saamiseks, kes raamatud omal kulul Riiga saadab.

Artur Nortots.

35 aastat Eesti ühistööd välismail.

A. Nortots 55-aastane.

Artur Nortots sündis Võrus majaomaniku pojana 21. apr. 1880. a. Alghariduse sai ta Võru linnakoolis, mida täiendas Peterburis. Esimesed noormehe aastad saatis ta mööda Võru „Kandle“, kus kaasa aitas näitemängus ja laulukooris. Juba 20 a. noormehena sõitis N. Riiga. teenis seal telegraafi ametnikuna ja võttis osa Riia „Imanta“ Seltsi laulukoori tegevusest.

1901. a. näeme N. juba Peterburis. Siin oli ta väsimata Haridusseltsi tegelane, küll näitelaval küll näitemüükidel ja alati juhatuses. Kuus aastat vahetpidamata oli ta Haridusseltsi teise jaoskonna esimees ja sel ajal oli Haridusseltsi õitseage. Haridusseltsil tuli ülal pidada seitse kooli, maksta kooliõpetajate palgad, tüürid ja muud kuld. kuna selts kuskiltki kopikut abiraha ei saanud. Rüselemist oli palju, aga selle eest kandis eesti meeste visa töö ka lopsakat vilja. Kadunud dr. P. Hellat ütles seltsi 25 a. juubeli aktusel omas tervituskõnes, et kui ei oleks olnud Peterburis 25 aastat tegutsemas eesti seltsi, siis oleks seal olnud kümme tuhat eestlast vähem, kui tänapäev on. Ja tal oli õigus. Eesti pidudel tutvus noorrahvas üksteisega, eesti noormees kosis eesti piiga ja nii jäid eestlased eestlasteks. Uulitsatel ei häbenenud keegi emakeelt rääkida ja, kui sõja aegu mõni võhik tähendas, et saksa keele rääkimine on keelatud, siis oli N. alati esimene, kes julges ära seletada, et see on eesti keel, aga mitte saksa keel.

1917. a., kui Peterburit nälg ähvardas, kolis N. Siberi Tjümeni linna, kus oman-

Julie Johanson,
Berliini Eesti saatkonna vanim ametnik.

15 aastat Eesti välisesinduse ametnikuks.

13. aprillil pühitses Berliini Eesti saatkonna ametnik prl. Julie Johanson oma 15 aasta ametijuubelit. Saadik dr. Fr. Akeli algatusel peeti see juubel Eesti saatkonna ruumides. Pidulikust koosviibimisest võttis osa terve saatkonna personal. Preili Johansonil tool oli kaunistatud suure pärjaga. Peeti südamlikke kõnesid ning saadik ulatas juubilarile kinke.

das õllefabriku. Ka siin oskas ta enese ümber Siberi eestlasi koguda ja luua Tjumeni Eesti Seltsi. Tähtsama tööna oleks siin küll nimetada „Mõõgarüütlite“ („Mečenosťõ“) trükkimine 5000 eks. ja lavastamine. „Mõõgarüütlid“ on Kotomkini viievaatusline näidend vene keele eestlaste elust, kus kujutati eesti meeste vahvat võitlust saksa ordu-mõõgarüütlite vastu.

Selles näidendis on niipalju isamaalust, et ta meeldis Koltšaki valitsusele, mille tõttu võeti see näidend iga päev repertuaari. Vera Glinskaja näitetrupp, kus mängis mitu keiserliku teatri artisti, oskas seda nii meisterlikult ette kanda, et alati olid teatri ruumid tulvil rahvast täis ja näitlejatele sai tormiline kiiduavaldus osaks. Nüüd ei lepitud enam Tjumeni linnateatriga, vaid ka Ekaterinburi rahvas soovis näidendit näha. Siberi valitsus an-

dis näitetrupile kolm klassi- ja kaks veovagunit maksuta tarvitada ja nii hakkas „Mečenosťõ“ linnast linna liikuma. Mečenosťõ“ mängiti igas Siberi linnas ja ka suuremates jaamades Ekaterinburist kuni Vladivostokini. Ühtekokku mängiti seda tükki 55 korda ja vaatamas käijaid oli üle 50 tuhande inimese. Seega siis sai Siberi rahvas esimesed teated eestlaste üle sellest näidendist. N. sõitis näitetrupiga ühes ja talle maksis palju vaeva vene näitlejatele Eesti nimetuste õige väljarääkimise õpetamine.

1919. a. jõudis N. Harbiini ja lõi siin Eesti Rahvusliku Komitee, mille juhatamise ta oma peale võttis ja Eesti passidega palju eestlasi kodumaale saatis. Ka Eesti Seltsile tuli elu sisse.

1920. a. asutab N. Shanghai Eesti Seltsi ja on neli aastat selle juhataja.

1924. a. on N. juba Austraalias omas kanafarmis. Aga üksildane elu ei rahulda püsivama töömeest. N. kolib linna ja võtab Sydney Eesti Seltsi tegevusest agaralt osa. Algul revisjonikomisjonis, aga hiljem „Linda“ seltsi „ristiisana“. Kui Ed. Riisman Sydney eesti seltsid „Eesti Kodu“ ja „Linda“ paari pani, oli N. seltsi juhatuse liige ja püsis sellel kohal kuni oma Austraaliast ärasõiduni.

1930. a. on N. jälle Harbiinis ja puhub Harbiini Eesti Seltsile hinge sisse ja korraldab suure Eesti Vabaduspäeva aastapeo „Moulin Rouge“ teatris. See oli küll ainuke Harbiini Eesti pidu, kust kõik Harbiini eestlased nii ühelmeelset osa võtsid. Pidulaud oli kaetud rohkem kui sajale pidulisele.

Ka kirikuelust on N. osa võtnud. Nii korraldas ta Shanghais ja Sydneys eestlaste kirikupäevi armulauaga, mille eest sai punastelt eestlastelt peakoosolekul etteheiteid. Kui punased ära lõhkusid kahurtulega Rõuge kiriku torni, siis kogus N. suurema summa raha selle parandamiseks ja saatis kiriku nõukogule. See summa läks kiriku uue orelit ostmise aluskapitaliks kiriku 200 a. juubeli puhul, nagu õpetaja sellest annetajale teatas.

Äpardunud äritegevus sunnib N-a linnale selga keerama, et kuskil vaikses maa-nurgas vähe puhata. Nii ilmub siis N. Kolmjõe kooliõpetajaks. Aga ka siin ei jää eesti tuluke vaka alla ja N. on siinset eestlased ühendanud ja siinsetest elamisvõimalustest ka teistele teatanud. (V. V.-E. Almanak nr. 2, 1934. a.)

N. on olnud eesti mees igal ajal, igas kohas ja igal sammul. 35 aastat võõrsil olles on ta ikka eestlaseks jäänud, eesti keele puhta hoidnud ja sini-must-valget Eesti lippu kõrgel hoidnud.

Põhja-Ameerika eestlased Tallinna sadamas.

Vasakult: Bernhard Vreibus, Mai Olmer, Karoline Pajoman, Margarethe Herzog, Joseph Soberg, V.-E. Ühingu sekretär B. Tiido, Beatrice Tobias ja Eduard Sündeva.

Mitmesugust.

Kodumaale saabunud ja lahkunud väliseestlased.

Käesoleval suvel külastas rohkesti eestlasi kodumaad, viibides siin kauemat aega. Kuid oli nende hulgas ka neid, kes jäädavalt asusid elama kodumaale.

Rootsi-Ameerika liini kaudu tulid Eestisse 8. juunil Julie Verner, Josephine ja Evald Kerman ning Alide Parts.

Sama laevaliiniga saabusid 15. juunil pr. Maria Mölder, pr. Frida Paju, ja New Yorgi eesti maalikunstnik pr. Hilda Rätsep oma lastega.

22. juunil saabus omal autol Eesti konsul Marokos dr. Rudolf Peets abikaasaga, et veeta siin suve. Augusti algul sõitis ta juba Põhja-Aafrikasse tagasi.

25. juunil tõi Rootsi-Ameerika liini laev Eestisse George Rutgit, pr. Katharina Sarmani, prl. Hilda Nesar'i, prl. Mary Evel'i ja pr. Pelagya Forster'i kolme lapsega.

Eesti kuulus muusikakunstnik Ludvig Juht saabus kodumaale 1. juulil. L. Juht kasutas suvepuhkust kodumaale söitmiseks ning kavatses Ameerikasse tagasi siirduda septembrikuus, mil algab muusikahooaeg.

Suurem hulk eestlasi tuli kodumaale 14. juulil. Nende hulgas leidis eestlasi, kes vahetpidamata olid viibinud välismaal isegi 42 aastat. Saabujad olid: John Lepik, Elisabeth Mägi, Anni Roots, Eduard Sündeva, Bernhard Vreibus, Marie Kask, Mai Olmer, Margarethe Herzog, Olga Wheeler pojaga, pr. E.

Riehs, Joseph Soberg, Beatrice Tobias ja Karl Pajoman abikaasaga.

28. juulil külastasid kodumaad New Yorgi Eesti Haridusseltsi tegelane pr. Marie Peil, Priidu Kask ja prl. F. Martinson.

Rootsi-Ameerika laev „Gripsholm“ tõi 5. augustil kodumaale Välis-Eesti tegelase Johan Mölder'i, pr. Nina Frank'i, Nicolas Stanley, Marta Gray'd, Marie ja Anna Grönberg'i ja perekond Clausen'i.

Norddeutscher Lloyd'i kaudu saabusid kodumaale pr. Liise Vilde, pr. Vilhelmine Kersna, Marta Gray'd, Marie ja Anna Grönberg'i ja perekond Clausen'i.

26. juulil lahkus Tallinnast Elfride Pahlberg.

12. augustil lahkus kodumaalt J. Alt, sõites Londoni kaudu tagasi Sydneysse, Austraalias.

Samal laevaliinil sõitsid Põhja-Ameerikasse Alide Kurs, Pauline Krabi, August Pilman ja Varvara Feofanov.

26. juulil lahkus Tallinnast Elfride Pahlberg.

12. augustil lahkus kodumaalt J. Alt, sõites Londoni kaudu tagasi Sydneysse, Austraalias.

Saabujaid oli alati vastu võtmas Välis-Eesti ühingu esindaja, kes jagas informatsiooni ning oli neile mitmeti abiks.

Välis-Eesti Ühingu teated.

Suvisel hooajal jäid ära, nagu varemategi aastatel, ühingu liikmete omavahelised koosviibimised.

Nende asemel korraldas ühing koos Eesti-Läti ja Eesti-Leedu sõprusühingutega 28. juunil ekskursiooni Riiga. Välis-Eesti Ühingu liikmed külastasid Riia eestlasi, kuna naabermaade sõprusühingute liikmed võtsid osa kolme Balti riigi kongressist. Välis-Eesti ühingu liikmete vastuvõtt Riia eestlaste poolt oli väga südamelik ning väikene ekskursioon tõi kaasa endaga püsivaid mälestusi. V.-E. ühingu esindajana ja ekskursiooni juhina esines hra A. Aulik.

Välis-Eesti ühing algas juba ülemaailmse Välis-Eesti päeva eeltöödega, mis teatavasti peetakse iga aasta novembri viimasel laupäeval. Vastavad kavad selle päeva pühitsemiseks saadetakse lähemal ajal kõikidele Välis-Eesti organisatsioonidele ja ühingu usaldusesindajale.

Välis-Eesti päeva puhul korraldab ühing Tallinnas traditsioonilise kontsertballi, millel on loota esinemisi Välis-Eesti kunstnikelt.

Ühing saatis kõikidele organisatsioonidele ja usaldusesindajale välja ERA peakomitee poolt välja antud brošüüri „Eesti raamatu-aasta kõned“.

Välis-Eesti ühing tegi ka kõikidele organisatsioonidele pakkumise eesti motiividega pühade piltpostkaartidele, mida organisatsioonid võiksid saata oma asukohamaal elavatele suguvendadele-õdedele.

Välis-Eesti ühingu eluaegne liige ning usaldusesindaja New Yorgis, E. V. peakonsul Karl Kuusik saatis Välis-Eesti muu-

seumile hulk materjali endiste New Yorgi eesti organisatsioonide tegevusest. Saadetise hulgas on suured gruppülesvõtted N. Y. E. S. „Edu“ tegelastest, N. Y. E. Klubi protokollid ja liikmete raamatud, Eestit tutvustavaid Ameerika väljaandeid, eestlaste ajalehed „Ameerika eestlane“, „New Yorgi eestlane“, „Uus Ilm“, materjali New Yorgi eesti seltside tegevusest jne.

Hra Kuusiku poolt kingitud esemed tõi kodumaale ühingu liige Johan Mölder.

Kuna käesoleval suvel saabus eriti palju väliseestlasi kodumaale, oli ühingu sekretariaadil rohkesti tööd nende vastuvõtmisega ning neile juhtnööride jagamisega, eriti asjaajamisel meie ametasutistega.

Välis-Eesti ühingu liikmeteks võeti vastu:

Grant, Otto, meremees, New York.

Jüssi, Johannes, metallisulataja, Aruba, West India.

Kask, Priidu, puusepp, Baltimore, U. S. A.
Maier, Anna, pansioniomanik, Sanremo, Itaalia.

Morse, August, äritegelane, Los Angeles.
Reisman (Riisman), Anton, tööstur, Chicago.

Reisman-Anderson, Mary, Chicago.
Ruthe, Alfred, E. V. konsul, import-eksport firma omanik, Dairen, Manchukuo.
Varma, Anni, linna naiskutsekooli juhataja, Tallinn.

Viel, Theodore, kooliõpetaja, Springfield, U. S. A.

Zimmerman, Alice, New York.

*

ühingu eluaegseks liikmeks astus kaugesõidu-kpt. Peter Mender, Shanghaist.

Välis-Eesti Almanak

ei tohi puududa ühegi väliseestlase laual.

Vastutav ja tegev toimetaja: Ed. Riisman.

Talitusjuht: B. Tiido.

Toimetus: J. Jaik, A. Nippak ja B. Tiido.

Välis-Eesti Almanak ilmub 6 korda aastas, iga kahe kuu tagant. Tellimise hind:

Välismail \$ 1.— aastas; Eestis, Lätis, Soomes ja Leedus E. kr. 2.— aastas.

Väljaandja: Välis-Eesti ühing, V.-Posti 8, ehk postkast 100, Tallinn. Telef. 426-60.

O.-ü. „Vaba Maa“ trükk Tallinnas, 1935.

TARVITAJATE ÜHISUS „MAJA“

ASUTATUD 1920. A.

EHITUSTARVETE KAUPPLUS ja LADU
Estonia puiestee 25, tel. 461-39

EHITUSOSAKOND
VEEVÄRGI ja KESKKÜTTE OSAKOND
POTISEPA OSAKOND ja LADU
MAALRI OSAKOND
ELEKTRI TARVETE OSAKOND ja LADU
Estonia puiestee 25, tel. 467-84

METSA- ja KÜTTEMATERJALI LADU
Hollandi tänav 5, tel. 305-41

BETOONITÖÖSTUS „LIIVA BETOON“
Risti-Liival, tel. 520-94

KONTOR:

Tallinn, Estonia puiestee 25,
tel. 458-37

OSAKOND TARTU:

Tartu, Kaubaheev 15, telefon 400

PANGA ARVED:

Tallinna Majaomanikkude Pank
Eesti Rahvapank
Tallinna Linnapank
A.-S. Tartu Pank
Posti jooksev arve Nr. 371

Süda on jäänud

ikkagi kodumaale, kuigi ise viibite võõrsil. Vaimset ühendust kodumaaga aitab alles hoida Eesti ajalehtede lugemine.

VABA MAA

äripäiviti ilmuv informatsioonileht. Tema kaudu olete ühenduses terve maailmaga, ükski sündmus kodu- ja välismaal ei jää tähelepanemata. Sõnumeid täiendavad ülesvõtted igast ilmakaarest. Gori vaimukad karikatuurid. Juhtkirjad asjatundjalit Vaba Maa on sisukam ajaleht. Tellimishind välismaile 1.15 dollarit kuus.

MAA H'A'AL

on maarahva ajaleht. Ilmub kolm korda nädalas. Suurim tellijasarvuga ajaleht Eestis. Paneb erilist rõhku uuendustele talupidamises ja põlluharimises. Annab tasuta nõu arstimise, juriidilise, põlluhariduslike küsimuste üle. Palju värvilisi pilte. Tellimishind välismaale —35 dollarit kuus.

ESMASP'AEV

on sobiv leht eestlasele välismaal. Annab üks kord nädalas huvitavaid lühemaid ja pikemaid kirjutisi ning pildirohke ülevaate kodumaa elust. Rohkesti eesti nalja. Tellides kuueks kuuks —90 dollarit.

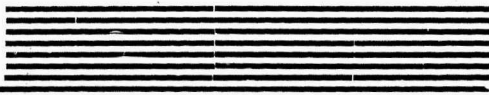
RAHVALEHT

on kirev nagu elu ise. Toob kolm korda nädalas seda, mis teistel kahe silma vahele jääb. Seega alati elav, värske, huvitav. Piltiderohkem ajaleht Eestis. Tellides kolmeks kuuks, 1,15 ja kuueks kuuks 2,25 doll.

PEREKONNALEHT

on parim jutuajakiri. Ilmub kord nädalas paljude värvitrükkis piltidega. Toob pealkirja all „Minu huvitavam seiklus“ tõestisündinud lugusid lugejate elust. Romaanid on põnevad ja lühijutud haaravad. Tellides kuueks kuuks 1,45 dollarit.

Tellimised saata: „VABA MAA“
peatalitus, Tallinn, Estonia.

400 aastat

on mööda ajast, mil ilmus esimene eestikeelne raamat trükituna. Seda juubelit pühitseb tänava terve Eesti. Iga väliseestlane elab südames kaasa sellele juubelile ja ostab omale paar uut eestikeelset raamatut.

Tellimised saatke: K.-ü. Rahvaülikool, Harju 48, Tallinn, Estonia, Europe.

Meilt saate tellida kõiki Eestis ilmuvaid ilu-, teaduslikku- ja koolikirjandust, maakaarte, ülevõtteid kirjanikest, ja seltskonnategelastest, vaateid igast kodumaa nurgast jne. Koostame ise raamatute saadetisi tellija soovide kohaselt. Anname tasuta nõu igas meie alasse puutuvas küsimuses. Raha, ühes saatekuludega, saata dollarites või naeltes. Võtame vastu tellimisi kõikide kodu- ja välismaa ajakirjadele ja -lehtedele.

K.-ü. „Rahvaülikooli“

raamatu ja paberikaupade suurlaod

Tallinn, Harju 48, oma majas, Jaani 6, pangamajas.

Osakapital 250.000 kr., personaal 40 inimest. Tellimised täidame nende saabumisel kiirelt ja korralikult. Asjaajamine kirja, telefoni ja telegraafi teel.

Nõudke ainult!

Tuntud
Kaubamärk prov. H. Jürgens'i

BOR-THYMOL

seepi

Kõrgemas headuses tualettseep vistrikute, tedretähete, päikese põlendiku ja üleliigse higistamise vastu.

Teeb naha siledaks ja pehmeks.

Müük apteekides, rohu- ja teistes paremates kauplustes.

Londonis suure kuldaurahaga kroonitud

Londonis suure kuldaurahaga kroonitud.

VAHUKREEM

FEI WAL

A-S. EESTI REISIBÜROO

Peakontor: Tallinn, Kinga 3. Tel. 433-20
Osakonnad: Tartu, Suurturg 7. Tel. 3-72,
Pärnu, Rüütli tän. Endla majas. Tel. 1-13.
Telegr. aadress: Erbo, Tallinn ehk Tartu.

Raudteepiletite müük:

- a) kõikidesse kodumaa jaamadesse
- b) kõikidesse Euroopa suurematesse linnadesse.

Laevapiletite müük:

- a) kõikidel kodumaa ja Baltimere liinidel
- b) ookeanipiletid inglise, saksa, prantsuse, rootsi, hollandi, itaalia ja ameerika laevaliinidel, kõikidesse suurematesse ulgumere sadamaisse.

Esitus ja agentuur kõikidest Euroopa suurematest reisibüroodest. Rahavahetus ning valuuta ost ja müük turistidele. Välismaa passide ja viisumite muretsemine. Ringsõidupiletid turistidele ter- ves Euroopas. Õhusõidupiletid „Aero“, Deruluft“i ja „Lot“i liinidele. Kohalikkude omnibussi liinide piletid, o-ü. „Mootor“ ja teised. Nõuanded ja arvestused reisude kohta tasuta.

Oskar Stude, Tallinnas

Asut. 1882. a.

Ekspeditsiooni-äri

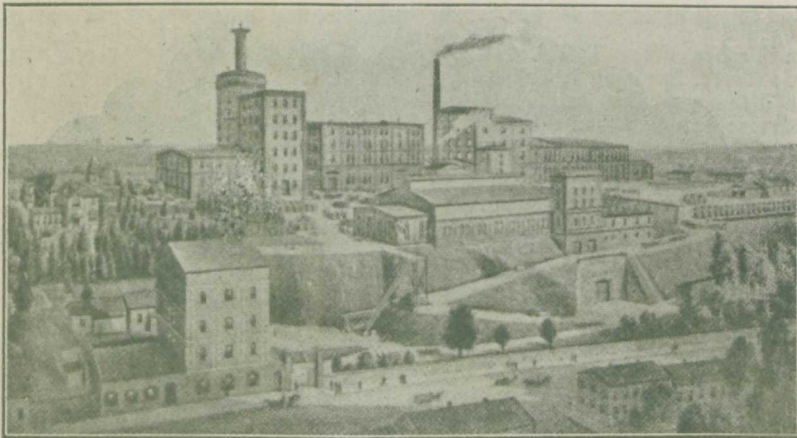
Asut. 1882. a.

Korrastus
Inkasso
Kinnitamine
Laevaagendid

Oma puksiirid, autopark ja laod raudtee ühendusega

Osakonnad: Pärnus, Pühavaimu 8; Tartus, Ülikooli
tän. 44; Valgas, Maleva t. 2; Viljandis, Lossi t. 8.

Telegrammi aadress igas kohas: „Studeos“.

Õilletehas

A.-S. A. Le Coq

Tartus

EETSI KIVIÖLI A.-Ü.

Suurim õlitööstus Eestis.

Juhatus ja müügiosakond:

Tallinn, Jaani t. 6.

Kõnetr.: 465-56, 463-05,
462-04, 464-50.

Tehased ja kaevandus:

Kiviõli jaam.

Kõnetr.: Sonda 15.

Saadused:

Kütteõli — Immutusõli

Bituumen — „Kresolaat“ (Fenolaat)

Mootornafta — „Karbostoleum“

Katuselakk „Kivitõrv-Ekstra“

Puhas põlevkivi-katuselakk

Viljapuu-karbolineum „Estoleum“

Tolmuõli „Estolmit“ -Puurimisõli

Auto- ja aviobensiin „Estollin“

Tarvitage ja nõudke kõikjalt Eesti Kiviõli A.-ü. saadusi.